

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 augusztus Próza

Gaál-Kovács Mihály: Négyszázhat lassú lépés

Negyven év után egyszerre csak álmodtam a szép Kemenessel. Nem nagy álmom, de az övé.

Biciklizünk. Egy biciklivel. Hol az egyik szalad mellette, hol a másik, harmincasok lehetünk, a Dunakanyarban, az országúton, napsütésben. Az utat messziről láthatóan hegyomlás rekeszti el. Menjünk csak, mondja a szép Kemenes, hát megyünk, és tényleg, közelebbről látni, a földkupacok és lezuhant sziklák között keskeny út vezet. Lehullott kövekből szabályosan kirakott makadámösvény keletkezett. McAdam. Éppen elférünk rajta ketten. Én kerekézek, a Kemenes szalad mellettem. Ha előbb érünk ide, minden a fejünkre zuhan? Süt a nap.

Buszon ülünk, éjszaka, jegyünk nincs, számolom a hátralévő megállókat. Már csak kettőt kell megúszni. Ellenőrök szállnak fel, férfiak, ketten, rosszul öltözöttek. Egy lakásba vezetnek, nem az elmaradt viteldíj érdekli őket, valami más, amiért kemény verés vár rám, tudnom kéne, mi az. Tudod te, mondják. Szűk, félhomályos szoba, ócska bútorok. Megtárgyalják a módzatokat. Ököl vagy bot.

Közben a Kemenes talál egy ablakot, az előszobában, magasan fent a falon. A testemmel takarom, amíg kimászik. Az ellenőrök és titkosrendőrök hagyják, hogy kövessem. Mintha nem látnák. Lépcsőházba jutunk, csupasz, sárga villanykörte a sötétben. Elengedtek.

Soha nem álmodtam a szép Kemenessel. Akkor sem, amikor napról napra bámultam révülten és rajongva és elkínzottan és titokban éveken át, elemista koromban. A szép Kemenes. Tőlem alig egy méterre, a szomszéd padsorban. A balszélen én, a jobbszélen ő, egymás mellett ülünk voltaképp, csak közöttünk a padsorok határolta végtelen szakadék.

Nehéz, egybeépített padok voltak a Bajza utcában, elsőben még hátratett kézzel kellett ülni benne. Egyenes háttal, érdeklődő arckifejezéssel és tisztelettudóan. A padok poroszos stílusában. A Kemenes többnyire lecsúszva ült, enyhén szétvetett lábbal, rövid kék köpenyben, kék pamutharisnyában.

Rászóltak, fintorgott, visszahúzódkodott, megint lecsúszott.

Szép, unott, nyugodt, szabad. Nem izgul, nem hajt, nem lelkesedik, tanári asztalnál nem tolong.

Lazán kitűnő. Az egyetlen lány az osztályban, akitől tartanak a fiúk. Maró gúny, evidens fölény, finom lekezelés. Vállig érő, sima fekete haj, frufu. Karcsú, könnyű test, hanyag járás. Enyhén kreolos bőr. Torokszorító ívek és hajlatok az arcon, a nyakon, a vállon, a kulcscsonton, a csípőn, a lábon. Gyönyörű, meredek arccsont. Elegáns arányok. Kissé álmos, szórt fényű szemek.

A kisfiúnak, aki belenézett, olyan volt, mint a kaleidoszkóp. Kicsi, színes rések nyíltak benne a

végtelenre. Kockázat nélkül nem bámulhatsz bele. Fekete pillák enyhe mandulaíven. Gúny, unalom és értelem játszik rajta, olykor elegyesen. Asszertív tekintete nincsen. Fölötte és kívül van annak, amire néz, tárgyától áttetsző fal választja el. Sokszor hálás voltam ezért. Ha a nyegle Kemenes kifelé néz a szép szemén, átlát mindenben, vágyon és rajongáson, és a falhoz szegez.

Az osztálykönyv szerint egy osztályba járt velem a szép Kemenes a Bajza utcai elemiben, de ténylegesen messze felettem. Ha egyáltalán járt, mert talán csak lebegett. Megvolt benne minden, ami belőlem hiányzott. Az erőfeszítés nélküli siker. A készen kapott tekintély. A nyugalom és a fölény. Én a harcmezőn kínlódtam meg mindenért. Ő kissé félrehajtotta a fejét, enyhén megemelte a szemöldökét. Ennyi. Mindegy volt neki, mit nézünk meg a Bábszínházban, vagy mit veszünk az osztályfőnök névnapjára. Mégis mindig megkérdezték. Benne volt a felső tízben. Én nem.

Zsebre dugott kéz a táblánál. Rászóltak, kivette, két perc múlva visszatette. Unott arccal felelt, unottan írt dolgozatot. Minden leckét készen hozott. Nem izgatta semmi, amiért izgultak a halandók.

Nem igazgatja a haját, nem fésülködik folyton, nem öltözik át iskola után. Persze felvehetne akár egy szakadt zsákot is, azért ilyen. Abban se lesz nála szebb.

Könnyen lehet, hogy életemben nem néztem semmit annyi ideig, mint a szép Kemenest. Pedig akkor volt jó, ha nem láttam. Akkor rendesen kaptam levegőt. Folytonos maradt a véráramlás. Normális magasságban képeztem a hangokat. El tudtam mondani egy viccet elejétől a végéig. Nem kellett minden szóból szűrőfegyvert gyártanom, hogy megvédjem magam.

A szép Kemenes egy mozdulatával felemelt és elveszejtett kedve szerint.

Csak azért úsztam meg, látszólag ép bőrrel, mert rám egy pillantást nem pazarolt sohasem.

Levél Edítkez 1.

Álltunk egyszer az udvaron, a Bajza utcában, évvárón vagy évnyitón, már nem tudom, a felsős években valamikor, osztályok szerint vezényelt oszlopokban, tűző napsütésben, vörös salakos porral a cipőnkben. Ott álltál előttem. Fél méterre vagy hatvan centire, az éppen érvényes Komszomol-szabályzat szerint.

Sötét szoknya, fehér blúz, úttörőnyakkendő, hajad csattal hátrafogva, kerek, barna, zománcos minta. Kicsit alacsonyabb vagy, rálátok a válladra, az egyenes szálú hajadra. A vasalt vörös kendőre. A nyakad ívére, ahogy a gallér alá fut. Néha, ahogy forgolódsz, megmutatkozik az állad. Nevetgélisz, olykor majdnem hátrafordulsz, összefogod hátul a kezed, kihúzod magad, aztán kiengedsz, meleg van, egyik lábadról a másikra nehezedsz, boldog vagyok, szeretlek. Közélről nézem, apró részletekben, milyen a bőr a fekete haj alatt és a fehér blúz felett. Mézszínű és selyemfényű. Selyemfűméz párás derengésben.

Ritka pillanat volt ez, belém is égett. Ezen a napon az iskolaudvaron kivételesen nem félek. Nem rettegek a közelségedtől. Nem gyötör, hogy nem érinthetlek meg, hogy cseppet sem törődsz velem, beérem annyival, hogy ott állok mögöttem, fél méterről nézem a blúzodat, a hajcsatodat, a nyakkendődet. Higgadt szemle ez, meg is simogathatnám, ha akarnám, bármelyiket. Mintha összetartoznánk. Én meg a csat meg a blúz, meg a viselője, valamiféle nem mérhető, de létező közös erőterben, mint amilyen az univerzum túlnyomó része.

Lehet, hogy itt maradunk végleg a tűző napon, a szűrős salakon, én örökre mögöttem, elégedett, minden gyötrelemtől mentes pillanatában sokéves rejtett rajongásomnak irántad. Karnyújtásra csak.

Ki tudja, mi történt aznap? Talán mégis inkább évfáró volt.

Normális körülmények között fél méterre tőled kiszáradt a szám, elszorult a torkom, mindegy, hogy előlről vagy hátulról látlak, a tünetek közel azonosak, igaz, szemből könnyen előállhatott a trauma, hogy rám nézel, és akkor a szívverésem is kihagy. Nem bántam. Traum németül álmod jelent.

Normális körülmények között rettegtem attól, hogy megkérdesz, hány óra, én meg öntudatlan révületemben azt felelem, szeretlek, Kemenes. Az idő mindig ugyanannyi nélküled. Ez évekig mantrám és titkos varázsigém volt, racionalista-aufklérista szocializációmnak még csak a kezdetén, ezt mondogattam magamban, amíg bámultalak. Óra alatt a szomszéd padból. Tornaórán a kötél tetejéről, ha sikerült odáig felkapaszkodnom. Az utcán, ahogy mész, tanítás után. Persze tőlem mindig elfelé, és sohase velem. Azzal a jól átgondolt, praktikus céllal, hogy megérezd, amit így heveny telepatikus összpontosítással üzenek neked.

És akkor hátrafordulsz, és rám nézel.

Vagy átpillantasz a szomszéd padsorba, kissé srégen mögéd, ahonnan varázsollak épp.

Megesett, hogy hátrafordultál. Valaki utánad kiabált. Átnéztél a szomszéd padsorba valamiért. Átfuttattad rajtam, az optikai akadályon unottan a tekinteted. Évekbe telt, mire beláttam, hogy telepatikus úton nem jutok előbbre, azaz semmilyen más úton sem. Az ábránd, hogy odalépek hozzád, és azt mondom, várlak a jégen, Kemenes, éppolyan képtelenség volt, mint hogy kiiktassam a Bajza utcai tanrendből az orosznyelv-oktatást és a matematikát. Ezeregy választ dolgoztam ki helyetted erre a képtelen közleményre. A legszelídebb is nyom nélkül megsemmisített.

A köd átszüremlik a függönyön. Lenyűgözve figyelem, talán háromévesen, ahogy eloldja idebent a kontúrokat, és minden befejezetlen marad. Az ablak hatalmas. Csak én vagyok kicsi, dermedt és életképtelen a gigantikus kereszt tövében, amit a csukott ablakszárnyak akaratlanul kiadnak. A nagymamám mesél. Könyvből olvas, mosolyog és megsimogat, ahogy tágra meredt szemmel figyelek, mellette el, a válla felett növekvő rettenetre. A szívem verdes. Olyan, mintha a tenyeremben lenne, talán cinke, kicsi, rémült, színes, nem tudni, melyikünk ijedtebb. Egyszer kiszabadul, és vége lesz.

Ha megtörtént a legrosszabb, már biztonságban érezheted magad. Nem mondom meg, hogy a szivárgó köd már idebent van, hogy üzenetet hozott, és én értem. Tudom, hogy csak múltó káprázat ez, anélkül hogy ismerném a nevét, nyáron aranyló ragyogás tör majd a függönyön át, a sárga, kopott, nyersselyem sötétítőn, régi időkből, nehéz hullámokat vet, és feladata ellenére megvilágít mindent, a sötét szekrényt, a nádfalú ágyat, a nehéz képkereket, az egész felnőtt világot, amiben egyedül én vagyok gyerek. Kinyitom a kezem, összezárom, és üresen marad, ahogy összezártam.

De nyáron majd kijavítom a nagymamám, ha valamit kihagy. Cérnát kötök a függönyre, messziről mozgatom, hátha megjíed, de csak göcögve nevet, csillog a szeme, kéken és melegen, ez nem anyám bársonyos barnája, nem apám szikár szürkéje, olyan, mint eső után az ég, amikor a felszabadult nappali fény helyreállítja a világ összes ablakának méretét.

Volt egyszer valami színpadi játék, hetekig próbáltuk, lelkes alsósok, bemutattuk, mind szörnyen

esetlenek voltunk, de a szülők elszántan tapsoltak. A fél osztály benne volt. Utána anyámmal elmentünk a Lukácsba jegeskávéra. Ott voltak még páran a szüleikkel, a Kemenes nem. Ha ott van, jegeskávé helyett hűtött fűrészpórt is ehetek. Lent ültünk, nem a galérián. Itt van az a szép kislány is?, kérdezte anyám. Tudod, Misikém, az a helyes fekete kislány, együtt játszottatok! Finom arcú kis teremtés. Beletemetkeztem a poharamba. Vonogattam a vállam. Nem ismered őt, kisfiam?

Anyám úgy tudta oldani a feszültséget, mint senki más. Anyám világában mindenki jó volt, vagy jót akart, csak alkalmat kell adni, hogy megmutassa. Nagyanyám szeretete körbevett minket és oltalmazott, de a lányáé kiáradt és szétsugárzott, hogy megvilágítsa a Tejutat. Nekem ez volt a kínosabb.

Nincs itt, mondtam mogorván. Kissé megkésve ébredve rá, nem volt itt pontosan definiálva, kiről beszélünk. Nem tudom, ki az, csak azt, hogy nincs a Lukácsban. Kár, mondtam anyám, gratuláltam volna neki. Olyan kis ügyes volt. Szép az a kislány. Nem gondolod, Misikém?

Csak úgy mellékesen, kanalazgatva, nézelődve, a definíciós zavarnál semmit nem időzve. Negyvenöt éven át így olvasott bennem, játékosan, könnyedén, mindegy, milyen trükkökkel próbálkoztam.

Fel is adtam. Finom, intuitív lélek volt az övé. Hallgattam. Reménytelen rajongásomról senkinek nem beszéltem. Rejtegettem a kudarcomat. Ha anyámnak azt mondom, Editke a legszebb lány az összes elemi iskolában a világon, de rám se néz, nem érdeklém, akkor azt feleli, ugyan már, kisfiam! Megkérdezted? Hát menj oda szépen hozzá, és kérdezd meg!

Nem tudom elmagyarázni, hogy ez képtelenség. Mit kérdeznék?

Anyámnak semmi nem volt képtelenség. Apámat fejbe lőtték '45-ben az utcán a diadalittas győztesek, valamikor a nyáron. Az egyik halántékán bement a golyó, kijött a másikon. Mindenki belátta, hogy meghalt, csak az anyám nem. Neki nem volt képtelenség, hogy életben maradjon, két lyukkal a két halántékán. Apám felépült. A golyó még a szemideget sem sértette meg, mire én megszülettem, már a sebhely se látszott.

Akkor ott a Lukácsban nem ismertem még ezt a történetet. Ha ismertem volna se értem.

A függönyről se tudtam, hogy a lebombázott házból maradt meg, egy törékeny teáscsészével, amiből óvodásként kakaóztam, elmélyülve rendre a ráfestett pásztoridillben. A falak elégtek, a függöny nem. A csészét a lányom leejtette, a függöny foszladozni kezdett, mikor kidobtam.

Ma már elképzelhetetlen, mennyire védtelen volt az Ács Misi nevű kisfiú a szép Kemenessel szemben. Pőrén állt egy tankhadosztály ellenében. Felnyírt hajával, elálló fülével és metszőfogai között hajszálnyi réssel egy első osztályos fényképen. Nincs még bánat a szemében. Bizalom van és öröm.

Anyám tette el. Rá is van nyomtatva gyárilag: Édesanyámnak. Nehogy apám félreértse.

Egy időben gyűjtöttem az effajta képeket, és jól látható helyekre rajzszőgeztem őket. A vakmerő kiszolgáltatottság naiv pillanatait. Volt egy a Tienanmen térről, azzal a fehér inges diákkal, szemben a tankkal. Egy a Berkeley-ről, talán '67-ből, szakállas, hosszú hajú fiú. Áll. Szemben sisakos, puskás nemzeti gárdisták. Ansnitt, enyhe skurcban a gárdisták mögül. Meleg, délutáni fények. Színes. Egy lány Nanterre-ből, '68-ból, fekete-fehér nagytótál, szemből, lépcsőn várja a rohanó rendőröket egyedül. Mi akkor voltunk 13 évesek. Sokáig szerettem ezt a lányt, a rövid, sötét haját, a lépcsőre dobott kabátját. Egy másik nő, Ulrike Meinhof, '72-ben, a cellaajtóban

mosolyog. Friss fogoly. Meglepett, lázadó bálványom kedvese milyen ronda volt. Már harmadikos gimnazisták vagyunk. Nagy hó, éjszakai utca, 1980, talán Poznan, férfi felemelt kézzel, zakóban, háttal, mögötte katonák. Felső gépállás, kistotál, életlen. Valaki az emeletről fényképezhetett. Akkor fejeztem be az egyetemet.

Gyakran nézegettem ezeket, hősleg. Azonosulva a túlerővel szembeni eszköztelen lázadókkal. De be kell vallani, az elemista kis Misi későbbi eszményeinek messze alatta maradt. Tank se kellett, csak a nyegle Kemenes unottan ráemelte enyhén mandulaívú szemét, közepén a közönytől fénytelen és ernyedte pupillával, és annyi volt a kis Misinek. Mindegy, mit tervezett tenni vagy mondani, feltett kézzel várta a sortüzet. Magában persze kiabálta, amit öt éves korától partizánosdi közben szokott: soha nem adom meg magam! A sovány, elemista kislány elmosolyodott.

Láthatatlan fogság. Jól látható fogollyal. Utáltam ezt nagyon. Onnantól kezdve, hogy kimásztam a kiságyból, önálló akartam lenni.

Folytattam is valami reménytelen szabadságharcot torokszorító függésem ellenében. Kemenesnek neveztem iskolaköpenyes istennőmet. Mindenki más Editkének. Még az Edit is olyan volt nekem, mint egy lírai vallomás. A Kemenes. Azt lehet hangsúlyozni rendesen. Enyhe megvetés, kevés csodálkozás, finom fölény. Mert csupa alázat voltam én. Kerültem, ha lehetett. Vagyis vártam a jégen, az utcán, a könyvtárban, a kapu előtti sorban reggelente. Folyton a Kmetty utcán mentem a földalattihoz, mert ott lakott. Elnéztem felette. Vagyis szakadatlanul bámultam az ablakból, az ujjaim közül, a folyosón, a buszon, a sötét nézőtéren a november hetedikéi filmvetítésen. Vártam egy világos snittet, hogy valami felderengjen. Elutasító mondatokat dédelgettem és csiszolgattam magamban.

Vagyis önkívületben térdre rogytam és szerelmet vallottam naponta.

Ha kicsit jobb az önértékelésem, megkérdezem, hazahúzhatom-e a táskáját szánkóval, mint a Szvoboda Tündének. A Csengery adta a szánkót, ott lakott az iskola mellett. Kézre esett a szánkó.

Kézre esett a szőke, halovány szemű Tündike. Lány, meleg, figyelmes, kerek. Könnyen elpárásodik a tekintete, ha rám néz, ha verset olvas, ha Dugovics Titusz leveti magát a törökkel. Még fel is ült a szánkóra a Szvoboda. Lazán elhúztam. Előbb hozzájuk, aztán hozzánk, aztán vissza. És megint.

De a nyegle és nyugodt és hűvös és gúnyos, gyönyörű és jeges Kemenes megdermesztette az önértékelésemet. Mínuszban volt, ami a Celsius-skálán ugyanaz. Talán ha trojka, háttérben száguldó farkasok, ha én, lázadó atamán, lovon, jeges fény a kardomon. De csak egy ócska szánkó volt.

Ha több bennem az alázat, belátom, hogy ez van, sőt így kell lennie, függök tőle, egy óvatlan szavától, egy véletlen mozdulatától, az egész sovány, okos, unott, fekete kislánytól. És ez teljesen rendben is van. Így a jó. De rossz volt.

Harmadikos koromban verekedtem utoljára a Bajza utcában. Addig nagy sűrűséggel hordtam haza az így indokolt intőket. Más okcsoportok is voltak, előfordult, hogy az ellenőrzőm betelt, újat kaptam, de év végére abban se sok hely maradt. Unatkoztam. Öt évesen tanultam meg olvasni, szótagolni nem tudtam, csak folyékonyan. A feladatra nem figyel, megintem. A számtan nem érdekelt. Óra alatt olvas, megintem. Munka közben vegzálja társait. A szünetben pankrációt hajtott végre. Megintem.

Anyám írta alá ezeket, szerencsére. Pankrációt?, kérdezte. Vonogattam a vállam. Én nem tudom, mi az. Vagy ötöst, vagy egyest kaptam. Meg intőket. Harmadikban új fiú jött az osztályba, Ács Józsi, az iskola igazgatónőjének a fia. A harmadik Ács az osztályban. A nagyszünetben tartottuk meg a lovagi tornát, érkezése napján. Legyen idő a diadalmenetre.

Nem bírtam vele. Nagyjából egy súlycsoportba tartoztunk, két sovány, nyiszlett, de harcias Ács.

Kezelhetetlen harcmódot alkalmazott. Én öklöztem és szorítottam, nyomtam és gáncsoltam nyíltan és becsületesen, ő viszont alattomosan a két fülembe kapaszkodott és semmi pénzért nem engedte el. Azt hittem, leszakad, hiába vertem a fejét a padba, térdeltem a gyomrába, csaptam az állára.

Mikor becsöngettek, döntetlent ajánlottam. Józsi boldogan elfogadta, én szégyenkeztem. Pizkosan, véresen, szakadt köpenyben kezét fogtunk. Kilencévesen egy ökölben még benne van a kinyújtott kéz. Katonai pályafutásom viszont véget is ért ezzel a kézfogással.

Tündike sírt, Editke unatkozva nézett, az Árvai, a legerősebb fiú az osztályban, aki egyszerre tudott volna kidobni kettőnket az ajtón, olvasott. A többség a padokon ugrált és engem biztatott. Csalódást okoztam nekik, tudtam jól. Józsi viszont azt mondta, elesett a lépcsőn, futott, legurult. Tanárnőnk aggódott a sérülései miatt. Az igazgatónő fia! Ezzel be is került a csapatba. Tündike vizes zsebkendőt hozott az arcomra óra után, Editke lement az udvarra. Együtt bámultunk le az ablakból a Józsival.

A legjobb nők ebben az osztályban vannak, mondta.

Most, hogy a lányom 14, a nagyobbik fiam meg 12 éves, némi aggodalommal emlékszem arra, milyen hevességgel tört rám és ütött ki egy pillanat alatt a vágy tízéves koromban, mert a szép Kemenes szokott, félig-meddig fekvő helyzetében egyszer csak hátranyúlt és összefogta a haját. Hogy ne lógjon az arcába. Ennyi kellett. Egy tízéves gyereklány összefogja a haját.

Talán befőttesgumival. Egyetlen mozdulattal. Ma se könnyű elképzelni megrázóbbat.

Megfeszül a váll, felvillan a trikóval fedett hónalj, lendül a haj, védtelen marad a nyak.

A tiszta erotika esszenciája ez. A fiziológiailag testet öltő áhítat. Összesen nincs két másodperc.

Nem csinált semmi különöset. Lehet, hogy dolgozatot írt, amit nekem is kellett volna, ahelyett hogy őt bámulom. Utólag tudom becsülni ezt. Akkor utáltam, mert ez is csak alárendelt és kiszolgáltatott.

A szép Kemenest, aki nem érezte, még magasabbra emelte, engem még lejjebb nyomott. Ez minden viszonzatlan vágy paradigmája. Átéltettem aztán, sokkal később és elég ritkán ezt az áhítatot akkori nyomorúságom nélkül is. Feljebb talán már nincs hova lépni. De ezt a kisfiús lázat és fájdalmat semmi nem nyomta el. Jól modellálta akkori viszonyainkat.

A nyegle Kemenes, oda se figyelve, tesz egy villámgyors, automatikus mozdulatot, ami a kis Misit a szomszéd padsorban végromlásba dönti azonnal.

Lejjebb van hova lépni. A 7/D a Balatonon. Egy nap a strandon. Valahol az északi parton. A szép Kemenes bikiniben. Sárga és zöld, feszes és fényes, kicsi és jól szabott, nem a hazai választékból.

A nyakában vékony aranylánc, aprócska függő, majdnem a duzzadó halmocskák közé lóg. Nem kellett volna néznie, ismertem minden vonalat a testén, eleget bámultam tornadresszben. Karcsú test, törékeny csontok, finoman ívelő körtemellek. A Szvoboda már szinte asszonyos mellette. Úsztunk, fociztunk, ültem mögötte a homokban. Láttam, minden milyen gondosan formált és finom. A lábujjak, a kulcscsont, a nyak kicsi gödre hátul, a feltűzött haj alatt. A lágy vonalú has. A feszülő pánt a csípőn.

A keskeny, elegáns fülek. A szemöldök. A váll. A fekete szempillák.

Egy aprócska csepp, ahogy áttetszőn megindult a bőrön, aztán megállt a hóna alatt.

Szinte elgyengültem tőle, annyira kívántam, szégyenkezve rejtegettem a jelét. Nem szeretkezni akartam én, nem is tudtam még, hogy kell azt, csak letörölni az izzadságcseppeket, végigsimítani a hátát napolajjal, a Szvoboda helyett. Beszívni a hámsejtek áthevült illatát. Feltűzni, leengedni, megint feltűzni a haját, ami folyton kioldódott. Megérinteni közben egyenként a hajszájakat. Mindegyiket.

Úgy viselte a Kemenes a szépségét, mint a fák a leveleiket ott a parton. Evidensen és könnyedén.

Csak nekem volt nehéz. Akkor azt hittem, közöny van ebben a könnyedségben, idő kellett, mire rájöttem, mind ilyenek ezek. Az igazán szépek. Semmit nem kell tenniük érte, úgyhogy nem figyelnek rá. Többnyire a hatásra se. Csak zizegnek a levelek a legkisebb levegővételre.

Az Óssy meg a Suga sárga üdítőket hoztak papírpohárban, leültek mellé, én maradtam a háta mögött kínzó erekcióval. Nem mozdulhattam. Vicceket mondtak, nevettek. Nem néztem rá, hátha úgy könnyebb. Pedig nem a test, hanem a lélek vágyakozott jobban a balatoni strandon.

Annak mindegy volt, nézem-e.

Hogy jutottam el a szobáig, ahol átöltöztünk, keresztül a fél falun, ma sem tudom.

Hetedikben már játszottam az iskolai kézilabdacsapatban. Eljött a meccsre Tündikével, csápoltak, tapsoltak, kiabáltak. Gondoltam, az Óssy miatt van ott a Kemenes. Óssy aztán a felnőttválogatott kapitánya lett a hetvenes években. Editke előtt ült a balszélen. Sokszor beszélgettek. Valahogy hasonlítottak is egymásra, tartózkodó, nyugodt, távolságtartó fiú volt az Óssy. Úgy is játszott. Én száguldoztam, kirobbantam, rohantam, lőttem hisztérikusan. Az Óssy kocogott, körülnézett, pattogtatott, passzolt. Nem akart meghalni a pályán, mint én. Csak nyerni. Illt az Editkéhez. Én nem.

Három méter van a hatos meg a kilences között. Elvileg. Ténylegesen egyetlen kétségbeesett szökellés tizenévesen. Laza passzra vársz. Figyelsz. Enyhén behajlított térd. Ne a labdát nézd, hanem a szemét. Úgy lazul a passz, ahogy fárad. Úgy lassul a szemmozgás. Hosszú, lassú passz. Előredőlsz, kilősz. Jobb lábról indulsz, az erősebb, meglököd a labdát a levegőben, mire a balra megérkezel, már előtted van méterekkel. Innen már senki nem érhet utol. Ziccer, gól, üvöltenek. Skandálják a neved.

Csak a Kemenes nem. Minden gól után megnéztem.

Megnyertünk valami elemista kupát, gólkirály lettem, a Szvoboda ugrálva ünnepelt, kipirulva, szökén, rezgően és telten. Odamentem, átöleltem, megköszöntem. Hűvös és lágy volt és kerek. A Kemenes gúnyosan mosolygott mellette. Neked is köszönöm, Kemenes!, mondtam megvetően. Biccentett.

Hatodiktól együtt jártunk a Vasasba az Óssyval, hetente kétszer edzésre, majdnem minden hétvégén meccsre, hónapokig halogattam, hogy megkérdezzem, jár-e a Kemenessel. Halogattam a csapást, hogy azt mondja, igen. Aztán egyszer elszántam magam, a négyes buszon, hátul az ablaknál, ahol a legnagyobb a zaj, bonyolult kerülő formulával, hogy ugyebár úgy láttam, a Kemenest kísérte haza.

Óssy megvonta a vállát, egyfelé lakunk. Nem nyugtatott meg. Az Óssy úriember, nőekkel nem henceg, kapcsolatokról nem beszél. És nem egyfelé laktak.

Vajon miért ezt a nyomorék formát öltötte egy normális, gyerekkori vonzalom?

Egy elemista kisfiúnak tetszik egy elemista kislány a hatvanas évek Budapestjén. Mellesleg koszos, nyomott, elhanyagolt, dermedt város ez még, amikor először elindulunk az iskolába, ő a Kmettyből, én a Szondiból, golyónyomok vannak a falakon, és elzavar a rendőr, amikor apám megáll velem az Andrássy úton, ahol fényszórófényben ássák este az elképesztő méretű pincegödröt az orosz követség új épülete alá. Mi lesz ott vajon? Egy-két évvel azután, hogy kivégezték az ország legitim miniszterelnökét, amit én akkor nem tudtam, apám meg nem mondta még. Szorongás van a levegőben. Születésem évében nyilván rosszabb volt a helyzet, lehet, hogy überelte az oxigénarányt. Ma úgy látom, mellőzve akár a világtörténelmi perspektívát, mintha a szorongás transzformálta volna a hétköznapi vonzalmat egy másik dimenzióba.

Gondolom, volt olyan pillanat, amikor az érzékeny és fegyelmezetlen, dacos és szomorú kisfiúban, akinek utólag látom magam, felébredt valamiféle érdeklődés: tetszik neki a szép Kemenes, neki is mint mindenkinek, érdekli, hogy milyen lehet. De ez hamar elillan. Lett belőle fogság, kiszolgáltatottság, rajongás. A tetszés a legalkalmatlanabb kifejezés erre. Önhitt és vérszegény.

Más lányok tetszettek. A tetszés egyenrangú entitások viszonyában mozog. A hűvös, unott, nyegle gyereklányt viszont messze magam fölé emeltem, elérhetetlen magasságba. Oda tartozott. Ha csak tetszik, talán odamegyek, és szólok erről, gyermeketeg naivitásom még eleven maradékával. Tetszik a Kemenes?, kérdezte a buszon az Óssy. Mondd meg neki!

Legyintettem. Figyeltem, hogy vigyorog-e. Könnyű a nyeregből gúnyolódni. Nem magyaráztam el, hogy istennőjének az ember nem nyilvánít tetszést. Az imádat a helyénvaló, hierarchizált érzelmi viszony. Így aztán húztam a Szvobodát a szánkón, óvatos puszikat váltottunk a kapuban, tucatszám gyártottam a szerelmi üzeneteket tartalmazó galacsinokat óra alatt, és pontosan tudtam, hogy a Kemenesnek ilyeneket nem gyárthatok és nem dobálhatok soha. Gyűrt cetliket, kezdőbetűkkel, időpontokkal meg szívecskékkel. Csak remélem, hogy nem voltak még nyállal is átlőve.

Alighanem ez volt a fordulópont. Amikor erre ráébredtem. Nagyjából egy villám fényénél, levelezés közben. Végtelen türelemmel postázta a galacsinokat, elvégre a padtársa volt a Szvoboda, egy szőke meg egy fekete, ahogy kell, aztán egyszer az egyik leesett, két padosor közé, hülyén dobtam, kilépett a padból, lehajolt érte, és felvette mosolyogva. Köszegei tanárnő csak nézte, mit művel.

Akkor nyilallott át rajtam a felismerés. Milyen hihetetlenül gyönyörű!

Milyen bátor és szabad! Mennyire felette áll a gyerekes galacsinoknak!

A postáslány a szemem láttára emelkedett a felhők fölé. Vagy hova. Transzcendens létezővé. Normális tekintettel még egyszer ránézni nem lehetett. Képtelenség, hogy neki firkáljam a

cetliket.

Tündike aznap védett meg engem a galád rágalommal szemben apám és az osztályfőnök előtt.

Nem én vertem előző nap Pistikét. Drága bundácskáját nem én téptem miszlikbe. Én vele töltöttem az estét. Sétáltunk, beszélgettünk. Jó híret adta az alibimért. Büszkén és pirulva ült a padban, miután kihallgatásáról visszatért, feszes derékkal, soha el nem feküdt volna nyeglén, mint a Kemenes, szőkén és ragyogva várta a leveletem, mialatt én ráébredtem éppen, hogy a postáslány a végzetem.

A szép Kemenes véltlen volt ebben, kisujját nem mozdította se a tetszésért, se a rajongásért, nem tudott róla és nem is érdekelte. A Szvobodának postázott, nem nekem. A kisfiú műve volt ez egészen.

Az enyém. Miért? Gőzöm se volt róla akkor, csak nyögtem a következményeit.

Apám még egyszer benyitott az osztályba, biccentett felém, és azt mondta, köszönöm. Nem hazudtam. Nem tudta ezt még, amikor a felháborodott szülők a bundácska árát követelték. Hatalmas, puha, lassú pelyhekben hullott a hó, néha megcsúszott az üvegen. Béke volt és meleg. Melyik nyolcévesnek mondott az apja nyilvános köszönetet? A Kemenes hallotta ezt? Az osztály némán figyelt.

Egész nagyszünetben vertem a Pistikét. Aznap nem kísértem haza Tündikét. Megírtam első versemet a nyegle Kemeneshez. Sokáig őrizgettem, hogy egyszer majd véletlenül a padján felejtsem.

Aztán odaadtam a Szvobodának, hogy kárba ne vesszen. Transzkontextuális líra lehetett.

Levél Edítkez 2.

Van egy fényképem, mert anyám tette el. Bajza utca, 1961–69, osztálykép. Mindenki felismerhetetlen.

Amikor először megláttalak, csak ültél a padban, és közönyösen bámultál az új fiúra, akit óra közben tuszkoltak át a céből a débe, hogy ezután oda járjon. Ez itt a Misike, fogadjatok szeretettel, gyerekek! Ács Mihály. Úgy fest, mint egy idióta, komoran bámul rád, a Stummerre, a Sugára. Én nem akarok ide járnival, mondja Kőszeginének. Dehogynem, mondja Kőszeginé. Mi mindannyian azt szeretnénk, ha ide járnál, ugye, gyerekek? Senki nem felel. Leültet. Oda, ahol hely van, a szép, szőke Szvoboda mellé. A Csele mögöttem dühösen sziszeg, bökdös. Megfordulok, behúzkok egyet. A belépéstől számított ötödik percben már kint állok a sarokban, szemben az osztállyal, a dühös Cselével, a vigyorgó Sugával. VD, Bajza, 1961. Zsúfolt osztályterem, első emelet. Frissen szerzett barátaim mind odaát a cében. Az ablak felőli padosorban ültél, az első sorban. Az első tanév második hónapjában. Akkor még. Aztán összeültök a Szvobodával, hátrébb.

Valamit nagyon eltalálsz majd bennem. Még nem sejtettem, csak méregettem a hülye déseket. Aztán kitartóan edzettem rád. Évekig. E világi lányokkal, hogy egyszer könnyebb legyen odavetve megkérdezni, hogy vagy, Kemenes. Csak ellépni melletted, mintegy véletlenszerűen, és megérinteni a kezed, mondjuk a Bajza meg a Szondi sarkán. Csak egy pillanatra, mintha a gravitáció játéka volna. Ahogy kileng az inga. Próbaképpen. Teát vettem egyszer egy lánynak a jégen, ott állt mögöttem a sorban a barátnőjével. Kettőt kértem, az egyiket odaadtam neki. Nem

öntötte rám, egy darabig hármásban korcsolyáztunk.

Önfeledten száguldoztam ócska, csatos korcsolyámon, így fogom majd csinálni veled, teát veszek!

Valamikor megtanultam csókolózni, nem nagyon tetszett, túl sok volt a nyál, de annak örültem, ha úgy adódik, meg tudnád csókolni téged, nem mondd majd, micsoda esetlen hülye ez.

Soká jöttem csak rá, miért nem segített semmit, ha valaki hajlandó volt kutyagolni velem az akkor még elvadult Ligetben, vagy átkarolhattam a koszos és bűdös Szikra moziban, a leghátsó sorban. Nekem csak te voltál. Más kezét hiába szorongatom, se ügyesebb, se bátrabb nem leszek veled. Sokszor bámultam a kezed, régen a padból. A kezed, a hajad meg a lábad. Három önálló oka a rajongásnak.

Misike, kérdezte egyszer a kedvenc vágóm hajnaltájt, mikor ezredszer tekertem vissza ugyanazt a snittet, a végkimerülés utáni révületben, nem láttuk mi ezt már? Lehet, hogy láttuk, mondtam, de nem elégszer.

Nagyjából így voltam veled. Pedig nem volt jó bámulni téged. A kedvenc süteményemet bámultam így öt évesen, lágy, vaníliás-mézes aranysárga krém, vékony, ropogós barna tésztalapok között, reggel óta vártam, hogy elkészüljön. Anyám felszeletelte és gondosan becsomagolta az egészet a mocskos, bűdös, öreg koldusnak, aki a konyhánkban ücsörgött. Nekem csak az égett széle maradt. Krém nélkül. Neki is karácsonya van, kisfiam, mondta anyám, amikor elment a vénember. És nekem?

A kezed. Igen. Karcsú, könnyű és okos konstrukció volt, láttam, ahogy ír, dobol, támaszkodik, rajzol, és elképzeltem, hogy hazafelé megfogom, merészen, esetleg nem is mondok semmit, csak fogom, és megyek veled, te meg nem húzod el. Pedig nem az inga leng.

Finomnak és száraznak képzeltem a bőrt, hűvösnek az ujjakat. Az én kezem izzadt, nagy volt és esetlen ahhoz a törékeny szerkezethez, beláttam, hogy nem illik hozzá, el is húznád, igazad is lenne. Inkább nem fogtam meg. Lehettem már harmadikos a Kölcseyben, amikor egyszer azon kaptam magam, hogy tárgyyszerű nyugalommal figyelem, ahogy kimész a kapun, persze mással, és ez a látvány már nem fáj. Sütött a nap, elmaradt a matekdolgozat, ki tudja, mi volt.

Jólesett, hogy már nem érdekel, ki megy melletted, és hova mentek. Ki viszi el a süteményemet.

Mélyen a hatvanas években egy irodalomórán a tanárnő, nekem lelkes hívem, aki kitűnő irodalomszakkört vezetett, felolvasta a dolgozatomat. Előző héten írtuk, tárgya a középkori magyar város.

Írtam egy novellát, szélesebesen, nagy élvezettel, elég hosszút 45 perc alatt, kicsit jókaisat. A tanárnő felolvasta. Sose csinált ilyet. Elejétől a végéig, hogy bemutassa, így kell tudni írni. Életem első, bár zártkörű publikációja. Végig zavarban voltam. Személyes hangú szöveg, levél, Sg.1.p., egy köszvényes kereskedő hányattatásai az idegen városban. Az osztály csendben figyelt, a végén tapsoltak, én pirultam, vigyorogtam, meghajoltam. Nevettek. Egyedül az érdekelt, mit csinál a Kemenes. Neki tetszett-e? Mi van a szemében? Csak nézett nyugodtan. Nem tapsolt, nem nevetett. Nem tudtam, mi van a szemében. Legalább az tetszene neki, amit írok, gondoltam dühösen.

Ezután történt, hogy meglátogattam a szép Kemenest. Nem önként. Parancsra tettem.

Editke beteg lett, hetekig nem jött, felváltva vittük neki a leckét, összetartó ötödikesek, Kőszegi

tanárnő szerint. Rám került a sor. Egy órával előbb ott járkáltam a kapuban, kivert a víz, görcsben állt a gyomrom, mániákusan ismételtettem magamban két mondatot, amivel belépek.

Úgy mentem fel a lépcsőn, mint a halálraítéltek a vesztőhelyre. Editke volt az én guillotine-om.

A nyegle Kemenes. Majd gúnyosan mosolyog, mikor elengedi a zsinórt. Jó esetben azután, ha meghallgatott. Már ha a kiszáradt gombóctól a torkomban beszélni tudok.

Kovácsoltvas korlát, mint a Szondi utcában. Rövid folyosószakasz az ajtó és a lépcsőház között.

Mint ott. Harmadik emelet. Ugyanúgy. Lift. Nálunk nincs.

Az anyja nyitott ajtót, kedvesen mosolygott, tudta a nevem. Misi. Soha nem láttam ezt a nőt. Nagyon vár már az Edit, mondta. Mogorván meredtem rá, azt hittem, szívrohamot kapok. Vár?

A hosszú folyosó végén kinyílt a nagy kétszárnyú ajtó és kilépett rajta Editke. Hosszú, rózsaszínű hálóingben, mezítláb. Égőpiros arccal, félrehajtott fejjel, egyik lábáról a másikra állt. Nem jött közelebb. Állt a folyosó végén, onnan nézett. Nem köszönt. Semmit se szólt. A hálóing bokáig ért.

Megdermedt a nyelvem, zúgott a fülem, az adrenalin tombolt az agyi erekben. Betanult mondataimat elfelejtettem. Én se köszöntem. Nem néztem őt. Nem. A táskámban matattam. A leckét kerestem.

Páni félelmem ellenére mégis megéreztem, hogy a Kemenes zavarban van. Hogy talán nem lenne zavarban, ha én teljesen érdektelen lennék. De talán csak azért van zavarban, mert beteg, hálóingben van, talán bárkitől zavarban lenne. Pedig gyönyörű. Lehet, hogy soha nem volt ilyen szép, mint most, a folyosó végén, hálóingben, kipirulva. Látom, akkor is, ha nem nézem. Rózsaszín ragyogás a félhomályos előszoba túoldalán. Vesztőhelyem lágy esésű flanelban, hullámszik a csípőjén, a vállán, még érezném rajta az ágy melegét, ha közel lennék. Így kel fel a nap a sivatagban, ahogy ő néz.

Rám, amit nem szokott. A legszebb guillotine az univerzumban. Egy erdőtűz nem világít messzebb, mint ő az előszobában, nem ragyog, robajlik és harsog bénítóbban, ilyen egy napkitörés a csukott ajtóban, és mégis, bármilyen képtelenség, a nyegle Kemenes, az egyetlen tökéletes, hiánytalan lény a létezők között, zavarban van. Ettől a maradék valóságérzék is odavész. Megszégyení ez a zavar.

Megaláz. Inkább engedje el a zsinórt, most. Istennőm nem lehet zavarban.

Hát hívd be a barátodat, Edit!, mondta az anyja, és bement a konyhába. A barátodat!

Második attak. Stroke. A barátja? Csak az osztálytársa, a Bajza utcai elemiből. A szomszéd padsorból, neki jobbról. Nem jössz be, mondta Editke. Vagy kérdezte? Inkább kijelentette.

Nem érek rá, Kemenes, vágtam rá azonnal, dolgom van. Az anyja kijött a konyhából, nagy tálcával.

Kalács, kakaó, mondta, jó lesz? Beviszem nektek. Én nem kérek, mondtam, mennem kell, csak a leckét hoztam el a Kemenesnek. Ezt a hülyeséget mondtam. Nem ezt terveztem lent a kapuban, de ez lett belőle. Még önkívületemben is rájöttem, hogy itt mindenkit Kemenesnek

hívnak. Melyik Kemenesnek hoztam a leckét? Öccse is van. Igaz, az óvodás.

Editke nem szólt többet, nem mozdult onnan, ahol állt.

Kirángattam a táskából és letettem valahova két füzetet, valami sublóra, az anyja meglepetten nézett. A tálcán két bögre. Hova sietek? Nyilván a többiek nem siettek ennyire, akik a leckét hozták.

Legalább a kakaót igyam meg. Küzdöttem a táskám csatjával, a lyukakat nem találtam. A többiek nem szerelmesek. Vagy nem ennyire. Csináljon inkább szendvicset? A többiek nem ilyen szerencsétlenek. Az összeomlás határán valahogy mégis kijutottam az ajtón. Le vannak szarva a többiek.

Kijutottam, mikor semmit nem akartam jobban, mint benn maradni. Csak még egyszer ránézni, ott a folyosó végén, az ajtóban, a rózsaszínű ragyogásban. De ezt már végképp nem kockáztattam meg. Hányingerem volt. Ha visszanezdek, könnyen lehet, hogy bekiabálok önkívületemben: szeretlek, Kemenes! Mintha foglárok rángatnának kifelé. Bilincsbe verve kiáltok vissza, még utoljára. A kétféle hülyeséget csak egy hajsza választotta el. Az anyja eltakarta. Kezében a tálca.

Editke utánam szólt, köszönöm! Hangosan szólt, hogy halljam a folyosón. Csak intettem, hogy mit nekem. Nem mentem neki a rácsnak, nem vettem át rajta magam, hallottam, ahogy bezárul mögöttem az ajtó, halk kattanással, lerohantam a lépcsőn, küzdöttem a feltörő zokogással, aztán gutaütötten kóvályogtam az utcán, gyomromban egy egész jégheggyel, megkerültem a háztömböt kétszer, és dühödten szidalmaztam magam. Nem a leckét vittem a Kemenesnek, hanem kisfiúlelkemet. Az elől menekültem kétségbeesetten. A szép Kemenes még soha semmit nem köszönt meg nekem.

Caesar, Napóleon, Winnetou nem szaladt volna el. Se Hunyadi, se Hannibál, csak én.

Világosabban látom ma azt a piruló kislányt, mezítláb, félrehajtott fejjel, negyvenhét év után, mint mondjuk Karlát, akiért elváltam, és akivel hat évig éltem heveny szerelemben. Huszonöt éve csak.

Mi lett volna, ha bemegyek? Másnap reggelre már világosan láttam, mi lett volna. Kiderül, hogy a Kemenes csak a hálóing miatt van zavarban, annyit se számítok neki, mint a tálca a kakaó alatt, továbbá mindent sokkal jobban tud, mint én, aki viszem neki a leckét, és örülök, ha hármas leszek év végén matekból. Egy dolgot sajnáltam sokáig. Hogy nem láttam Editke szobáját.

Az ágyat, amiben alszik. Az íróasztalát, amire talán felrakja a lábát, mint én az enyémmre. A széket, amire lerakja a ruháit. A fotelt, amiben olvasni szokott, ami tehát ismeri és őrzi a teste lenyomatát, nem úgy, mint én. Egy bő, puha fotel, amiben összekucorodik, mint a lányom ötévesen, hátulról nem is látszik benne, előlről is csak egy kis meleg kupac. Persze lehet, hogy nem Editke szobájába mentünk volna, hanem a nappaliba. Nálunk nem volt nappali. Két szoba volt, az egyik a szüleimé, a másik az enyémmé. De tudtam, hogy Kemeneséknél van. Miért engedtek volna be Editke szobájába?

Nyilván csak a nappaliba engedtek volna be, ott fogadják a vendéget, semmit nem láttam volna úgyse az ágyából, foteléből, asztalából, nem láttam volna, mit olvas, milyen lámpa világít neki, mit lát az ablakból, van-e kép a falon, ha van, hol, mire néz, ha felébred, mire gondol, ha elalszik. Mi vigasztalja meg, ha szomorú. Engem akkortájt a könyvespolcom vigasztalt meg, lehetett rajta ötszáz kötet.

Ötszáz világ. Most van tizenötezer. Nyilván ennyivel több vigasz kell.

Úgy képzeltem, a szép Kemenest könyvek veszik körül, körbe a falak mind tele vannak velük, levehet bármit, lapozgat bennük, mindig van olyan, amit még nem ismer, beleolvas, ha megtetszik, belemerül. Én meg nézem. Ahogy a lányomat néztem, négyévesen, párás tekintettel, kétszer akkora könyvvel a kezében, mint ő maga, hallgattam, ahogy felolvas, nem a fotelban, hanem a diófán, felolvassa a Tesz-vesz várost a madaraknak. Hogy tanuljanak. Milyen jó lett volna, ha ezt a szép Kemenes is látja. Állunk a fa alatt ketten, a nyár végi kertben, nézzük a vastag ágat, kibírja-e. Kibírja, sűgja megnyugtatóan. Persze hogy kibírja, mondom, és nem mozdulok. Szeretem, aki ott van fent, és aki itt áll mellettem. De nem látta, ahogy én se a szobáját ötödikes koromban. Nem ért nagy veszteség, úgyse mehettem volna be oda. Ténylegesen óriási veszteség ért. Önbecsülésben.

Azzal az ügyefogyott, gyáva alakkal kellett együtt élnem, akinek bizonyultam.

Még aznap este visszamentem a ház elé, próbáltam kitalálni, melyik ablak az övé. Esetleg felkiabálni, hogy nem félek! Utáltam magam ezért. Őgyelegni az utcán, remélni, hátha kinéz, és rettegni ugyanezért. Előszeregettel üvöltöztem aztán emeleti ablakokba éjszakánként, ha kellett, ha nem, hogy ez soha még egyszer így ne legyen. Nem lett. A szegény mégse múlt el.

A rettegés az elutasítástól generált egy szerepet, amiben én vagyok elutasító, és nincs szükségem semmiféle elfogadásra. Imhol a harcos elhárítás. A szelíd változat az lett volna, ha bemegyek, kinyitom a füzeteket, megvárom, hogy az anyja kivigye a tálcát, és azt mondom, halkan, de jól érthetően, te nagyon tetszel nekem, Kemenes. Öt éve tetszel. Ezért nehezen jöttem ide fel. De örülök, hogy itt lehetek, és hogy nem vagyok nagyon beteg. De ha akarod, elmegyek. Szeretlek. Ha akarod, maradok.

Legyen, aminek lennie kell.

Ez elől futottam el. Hogy ne kelljen elmondani a szép Kemenesnek, aki egy pillantással szárnyra bocsát, vagy sárba ránt. Leginkább legyint és leránt. Mi lesz, ha azt mondja erre, hagyjuk a hülyeséget, Ács, nézzük a leckét! Hogy megyek haza azután? Vagy másnap iskolába, a szomszéd padsorba, tőle jobbra? Amikor még az üres helye is tele van vele.

Annak a szorongó kisfiúnak ez viselhetetlen kockázatot jelentett. Jobb önértékelés kell, hogy vállalja ezt a kockázatot, meg nagyobb alázat. Egyik se volt. Alacsony önértékelés, semmi alázat. Meg a rajongó vágy. A legrosszabb elegy, amit keverni lehet. Rendre bementem azután, évtizedeken át, minden sötét szobába, amitől féltem, és hangosan fűtültem.

Kicsi, aszott öregasszony, nikotintól sárga bőrrel, rekedtes hanggal, semmi érzelem, dicséret, lelkesedés, szigorú volt és kemény. Aszott acél. Vasfegyelem. Pedig halkan beszélt. Történelmet tanított a Sári néni. Sorra nyertem a tanulmányi versenyeket magyarból meg történelemből, évről évre.

Hetente jártam a Sári nénihez, az Anker közbe. Mind a hat szoba tele könyvvel, lehetett vagy harmincezer kötet. Sári néni kijelölt négyet, én még választhattam hozzá egyet. Beírta egy gondosan vezetett füzetbe, mit vittem el. Volt egyszer egy budapesti döntő, hatodikban vagy hetedikben. Ketten maradtunk egy gyerekekkel, sokadik fordulóban igyekezett eldönteni a zsűri, ki nyerjen.

A gyerek sokat tudott, de nem eleget. Én mindent. Villámkérdések több menetben. Lehetetlen kérdéseket kaptam, a gyerek könnyűeket. Nem zavart. Mindenre feleltem, részletesen, hosszan, csillogtattam a jéghegy víz alatti kilenczetedét. A zsűri vitatkozott. Visszavonult. A Sári néni

biztatóan bólintott. Ellenfelem kezét nyújtott. Világos volt, hogy én nyertem. Kihirdették az eredményt. A gyerek nyert. Nem hittem el. Nem vettem át az oklevelet, hogy második lettem.

Hazafelé a Sári néni mondott valamit, amit ma is kívülről tudok.

Mindenki látta, hogy te voltál a jobb. A többi nem számít. A gyerek fontos elvtárs fia. Nagyon fontos elvtársé. Neki kellett nyernie. Nem számít semmit. Nem hittem neki. Dühöngtem. Nem tudtam, hogy a Sári néni férje miért nem publikálhat, miért elemi iskolában tanít a Sári néni, amikor az egyetemen tanított valamikor, miért az a fontos, ki a gyerek apja, és nem az, hogy mit tud a gyerek a tanulmányi versenyen. Nem a helyezés a fontos. Az a fontos, hogy te legyél a legjobb.

De én láttam, hogy a Sári néni is dühös. Rövid beszédet mondott a következő órán. Mint nekem.

Otthon szégyelltem magam, hogy vesztettem. Nem mondtam el, mivel vigasztalt a Sári néni. Apámat nem érdekelték a magyarázatok. A szép Kemenesnek szerettem volna elmondani. De őt az egész vetélkedő nem érdekelte, úgy, ahogy volt.

Levél Edithez 3.

Arra jutottam öregkoromra, hogy a szuverén párválasztás csak egy aufklérista mítosz. Amit különben feltétel nélkül osztottam bő negyven éven át. Szabadság, egyenlőség, szabad szerelem. Individuum, autonómia, nekem senki ne mondja meg, kit szeressek. Ténylegesen azonban rendkívül szűk az a frekvenciatartomány, ahol két – egyébként szociokulturálisan és genetikailag ha nem is meghatározott, de preformált, kondicionált – személyiség egymásra rezonál. A szabad akaratra ehhez vajmi kevés köze van. Lehet szabadon választani szexuális társat, beszélgetőtársat, életvezetési társat, munkatársat, házastársat. Szerelmet, párt, a másik felelmet nem lehet. Mintha ki lenne jelölve, igen szűk terjedelemben, mi hozza rezgésbe az idegvégződéseket.

Nem tudom, mikor dől ez el, a születés előtt, a DNS-ben, vagy kap ebben szerepet a szocializáció, ha igen, milyen mértékben. Elméletileg az a tézis a legrokonosabb, amelyik dinamikus processzust feltételez, mondjuk a veleszületett paraméterek és a környezet kölcsönhatásait, amelyek próba-válasz alapon halmozzák fel a tapasztalatokat egyre szűkülő mezőben. A választások következményei lerakódnak, mint a guanó, a végére csak egy szűk ösvény marad a nagy tömegű megkövült madárszarban. És lehet, hogy ugyanott állunk, ahonnan elindultunk. Az én rezonátorom a hűvös, karcsú, okos, elérhetetlen fekete. Ki tudja, mekkora szereped volt neked ebben – vagy pontosabban annak, amilyennek képzeltelek. Azért rajongtam érted, mert ilyennek láttalak (vs. ilyen voltál), vagy azért lett ez a rezonátorom, mert veled nem boldogultam.

Valószínűleg mindegy.

Kemenes anyját kétszer-háromszor láttam életemben. Magas, csontos, határozott hangú nő, talán ő is orvos volt, mint a férje. A lánya törékeny, finom szépségéből semmit nem mutatott. Álmos unalmából és nyegleségéből sem: valahogy keménynek tűnt, a foszlós kalács ellenére, egyenesnek és egyértelműnek. Hozzám az én lány, nevetős anyám soha nem szólt volna azon a határozott hangon. Kemenes anyja hallhatóan nem volt elájulva a lányától.

Akkor erősen rosszalótam ezt. Edit! Utasító hangnemben. Én otthon „Misikém, kisfiam” voltam.

Az a benyomásom támadt, hogy a szép Kemenes otthon nem az a félistennő, mint ami megilleti.

Lehet, hogy parancsolgatnak neki, feladatokat adnak, számon kérnek, beszámoltatják. Belegondolni is rossz. Erre jutottam. Nem arra, hogy Editke is gyerek, olyan, mint én, tizenegy éves, lehet, hogy naponta tizenegyszer is leküldik vásárolni, mint engem. Visszagondolva, igazából kedves volt az a csontos, magas nő, nem olyan melegen és humorosan, mint az anyám, inkább korrekten és kiszámíthatóan. Másképp szerette a lányát. Viszont az én anyám nem hagyta volna elmenni Editkét fordított esetben. Átöleli, mond valami vicceset, és kedveskedve betuszkolja a szobába. Akkor is ezt csinálta, ha a hátam közepére se kívántam a látogatót.

De a szép Kemenes hozzánk sose jött el.

Soha, egyetlen osztálykiránduláson nem sikerült Editke mellé ülnöm a buszon. Többnyire megvártam, míg leül mellé valaki, akkor kerestem helyet. Iránytűm volt nekem a Kemenes a helyezkedésben. Hazafelé a Balatonról a túloldalon, de egy sorban ültem vele, én kívül, ő odaát az ablaknál.

Közöttünk Suga, a legnépszerűbb fiú az osztályban. Magas, jóképű, jó humorú, az evidensen létezők közül. Evidensen ült oda a Kemenes mellé, minden küszködés nélkül, viccelődve, könnyedén. Hova ült volna máshová. Késő este volt, félúton már mindenki elpilledt a víztől, naptól, üvöltözéstől, buszozástól, elhalkult a nótázás, lekapcsolták a lámpát. Végbementek a sötétben esedékes helycserék.

Editke elaludt, feje a Suga vállán, aki lecsúszott az ülésen, hogy neki is kényelmes legyen. Nem cseréltek helyet senkivel. Térde a támlán fenn, karja keresztben. Figyeltem, mikor öleli át. Figyeltem Editkét, mikor csúszik le a Suga ölébe. Nem akartam figyelni, mégis ezt néztem a szemem sarkából, megfeszülve. Utáltam az egészet, a buszt, a kirándulást, az osztályt, a Kemenest, a Sugát.

Suga sziszegett, odanéztem, rám kacsintott. Elfordultam.

Elképzelhetetlenül nyomorultul éreztem magam. Nem tudtam, ki ül mellettem, de beszélgetett velem. Nem aludt. Editke nem csúszott le. A Suga a vállára tette a kezét az Osztyapenkónál. Jó lett volna, ha az árokba fordulunk mindannyian. A busz az iskoláig ment, de mindenki ott szállt le, ahol akart. Előbb a Suga a Köröndnél. Megkönnyebbültem, legalább nem kíséri haza. Aztán Editke a Kmetty sarkán. Tőlem nem köszönt el. Bámultam utána az ablakon. Nagy sárga sporttáskája volt, kicsit meghajolva vitte a vállán. Én egy utcával arrébb. Leszállhattam volna én is a Kmettynél.

Hazafelé arra gondoltam, nem is aludt, az csak az ürügy volt.

Valamikor a felsős években, a nagyszünetben másoltam a leckét, a többség benn maradt, szorgosan dolgozott. Kemenes elfeküdt a padon, olvasott. Mellette Tündike, feszes tartás még a szünetben is.

Dúdolgatott. And I love her. Gyakran dúdoltam ezt én is a Kmetty környékén kóborolva, a szép Kemenesnek, aki nem hallja, félve és remélve, hogy szembejön, a szemem könnybe lábadt, annyira sajnáltam magam. Nem jött soha. A Stummer hátulról csatlakozott munka közben. Tercelni is tudott.

Ezt a nyálas moslékot hallgatod?, kérdeztem Tündikétől. Tündike elhallgatott. Nem jó? Ez a nyálas moslék? Miért, mi a jó? Mi a jó? Felálltam. Sztepenwolf!, mondtam. Háttal feküdt nekem a Kemenes.

Nem nézett fel, a könyvébe mélyedt. Mosolygott. Pusztai farkas!, mondtam dühösen. Azt hallgasd!

És ki játssza?, kérdezte Tündike. Az az együttes neve, Szvoboda! Az játssza! Tündike megsértődött.

Ájbor tubi vájd, vettem még oda, és leültem. Azt hallgasd! Ne ezt a nyálas moslékot.

I'm born to be wild, tagolta a Kemenes olvasás közben. Jó?, kérdezte halkán Tündike. Kemenes megvonta a vállát fektében.

Egy tavaszi napon múzeumba mentünk, talán a Szépművészetibe, utcai ruhában, a köpenyeket levehettük. A sarkon jöttem rá, hogy a pénztárcám a köpenyem zsebében maradt. Működött még a fagyis az Andrássy sarkán, kitűnő fagyival, egy forint a nagy gombóc, ahol mindig megálltunk a nagyanyámmal a Ligetbe menet ovis koromban. Visszarohantam, megtaláltam, akkor még megtalálta az ember, ha otthagyta valahol, fordultam, hogy induljak, amikor megláttam a Kemenes köpenyét a padon. Csak úgy lehajítva. Összetéveszthetetlen köpeny volt. Nem az az olcsó anyag, mint a halandóknak, valami akkor ritka nejlonféle, puha, vékony, lágyesésű köpeny. Sötétkék, ujjatlan, rövid. Elöl két nagy zsebbel, körül világoskék szegéssel. Mindig ilyenben járt, nyilván évente nagyobbát csináltattak, de mindig ugyanolyat. Megbabonázva bámultam.

Álltam a fogasnál, ahol az én ócska köpenyem lógott, és néztem két padsoron át Editke ott heverő súlytalan, finom, elegáns köpenyét. Ami napról napra ott feszült, mozgott, hullámzott a könnyű testén.

Aminek a zsebében tartani szokta a kezét. Ami talán beszívta az illatát. Sokszor nem volt alatta más, csak egy trikó meg az elmaradhatatlan pamutharisnya. Elképesztő erővel vonzott magához az a köpeny, hogy megérintsem, megszagoljam, végigsimítsam, beletemessem az arcomat. Ahogyan a sima fekete hajába szerettem volna, ahogyan a mézszínű bőrét szagolgattam és simogattam volna.

Legalább egy percig álltam ott, ami adott esetben, bergsoni időmérés szerint egy örökkévalóság volt, aztán megszégyenülten kioldalogtam. A Kemenes nyilván nem engedte volna, hogy a köpenyét szagolgassam meg simogassam. Ha nincs is benne. Alja visszaélés lett volna vele szemben. Ha nem látja is. Vagy az volt már az ötlet is. Alja ötlet. Messze kerültem aznap a Kemenest. Napokig az a köpeny járt az eszemben. Legalább azt a köpenyt megérinhettem volna egyszer.

Levél Edithez 4.

A könyvtárból jöttem, fáztam, nehéz szatyrot cipeltem, a szokásos kilenc kötettel, annál nem adtak ki többet, és amíg a földalatti eljutott az Oktogontól a Bajza utcáig, megeredt a hó. Sűrű, puha, csendes hóesésben mentem a Kmetty sarkáig, ott szokás szerint megálltam, körbenéztem.

Éveken át csináltam ezt, és soha egyetlenegyszer nem láttam, nem jött szembe, nem távolodott,

nem kiabált utánam, bármennyit imádkoztam ezért magamban, pedig ott lakott, a saroktól a második házban. Nem is volt soha semmi bizalmam a valószínűségszámításban. Este volt, égtek a lámpák, az utca fölé feszített drótokon lógtak akkor, kerek, sárga, opálos fénykörökön hullott át a hó, sárgán csillant, felszikkázott, és fehéren ereszkedett tovább. Sárgás ragyogás odafenn és egyre nehezebb fehér fény ideleln.

Gyönyörű utca lett a Kmetty, egy pillanat alatt. Kihalt, néma, nyugodt és befogadó. A legfontosabb utca a városban, tíz éven át. A legrövidebb és a leghosszabb. Vajon nézi-e az ablakból a hóesést, ahogy én szoktam, vagy már leengedték a redőnyt, és nem is tudja, milyen szép idekint. Vagy a kályhánál melegszik. Nagy, sötét sárga cserépkályha lehet, mint itt a lámpafény, nekidől háttal a meleg ragyogásnak, feketén csillog és világít benne a haja, simán hátrafogva. Talán olvas vagy beszélget, játszik az öccsével, nevet, bármi lehet.

Csak az nem, hogy rajtam elmélkedik, hogy én hol vagyok, hol melegszen, látom-e a havat, vagy nem. Elfutotta a pára a szemem. Ebben a rohadt utcában ez gyakran megesett. A béke, ahogy jött, odalett, elolvadtak a pelyhek, és legördültek az arcomon.

Megfordultam a sarkon, vissza a Bajza felé, kesztyű nélkül cipeltem a szatyrot, vágta a kezem, és marta a hideg, pont amilyen odabent szorította a gyomromat, a tüdőmet. A francnak kell ez az egész! Dühödten rúgtam a havat, és utáltam magam, haza akartam menni, forró teára, vajjas pirításra, átlapozni a zsákmányt a kályha mellett, kiválasztani az elsőt, nem gondolni rá, akármilyen szép, nem törődni vele, ahogy ő se törődik velem, de aztán eszembe jutott, hogy talán szánkózni lejönnek, kimennek a Ligetbe, a tó mellé, ahova én is jártam, vagy a Királydombra. Elvadult hely volt az akkoriban, ott honos galerival, néha a jégre is bejöttek, nem sok hiányzott, hogy egyszer lekaszaboljanak. Esetleg mehetnék utána, úgy, hogy ne lássa, nehogy baja essen.

Beletelt némi időbe, mire rájöttem, hogy este nem mennek szánkózni a Ligetbe. Lehet, hogy nappal se. Kifújtam magam. Ha akkor látlak, letérdelek a hóba, átfogom a lábad, a térdedhez szorítom az arcomat, és azt mondom nyugodtan, ne küldj el, Kemenes!

Te meg nem felelsz.

Talán a sírás csökkentette a nyomást, vagy a folytonos talpalás fel és alá, de ahogy a Bajza sarkán sokadszor visszafordultam, és felnéztem megint a sárga lámpakörbe, már megült egy hópehely az orromon, nem csordult le azonnal. Megtelt a levegő hűvös, friss oxigénnel. Lassuló tempóban tapostam és csikorgattam a növekvő havat. Ennek így kell lennie. Nem lehet másként. Te nem szerethetsz engem. Nem te lennél már, ha szeretnél valakit, aki kevés hozzád, ha elfogadnád, hogy nálad kevesebb. És az sem lehet, hogy én ne szeresselek, csak azért, mert nem kellek neked.

Anyám szerint a szeretet isteni ajándék, nem rendelkezünk vele, jobb is, hogy nem rajtunk múlik. Érezhetjük, és örülhetünk neki, ennyi van ránk bízva, dönteni nem tudunk róla. Mire a Kmetty sarkára értem, már megvilágosodtam a szikkázó, csillogó, mindent átvilágító, puha és ragyogó hóban. Nem bánat ez, hanem öröm, hogy szerethetlek. Naponta megnézhetlek, gondolhatok rád, elképzeltetlek, és elélezhetek miattad, halkan és titokban, a párnába fúrva az arcomat, beleálmodva a kezed, a lábad, a hajad, meg a hűvös és közönyös tekinteted, amivel megfékezted és távol tartod esztelenségre hajlamos rajongásomat. Az lenne szar, ha nem lenne szabad szeretni téged. De szabad.

Feltaláltam a buddhizmust a Kmetty utcai havazásban. Fogadd el, ahogy van. Ne akarj mást.

Nem tudom, meddig tartott téli őrjáratom, késő volt már, mire átfagyva és ázottan, hólével a

cipőmben hazaértem. Megszereztem már akkor a jogot, hogy ne viseljek ésszerű ruházatot. Vékony cipő és még vékonyabb, béleletlen kapucnis kabát volt a felszerelésem a tél ellen, nem több, mint Raszkolnyikovnak vagy a még nyomorgó Jack Londonnak. Reggelre belázasodtam. Pár napig otthon maradtam, mint minden télen legalább egyszer. Élveztem a békét, a meleget, az alaszka történeteket.

Nem jut mindenkinek fűtött szoba, mint nekem, hatalmas, meleg, jólesően nehéz dunyha, illatos, forró, mézes-citromos hársfatea, aggódva mosolygó nagymama. Néztem az ágyból a szemközti tetőre nehezedő havat, ahogy tornyozza, sodorgatja a szél a párkányokon, elégedett voltam nagyon. Eszembe se jutott, hogy ott lehetnél te is, ülhetnél az ágyam mellett a kényelmes nádfotelben, beszélnél hozzám, nézhetnélek, te is kapnál pompás hársfateát, ízlene neked, és ennek örülne a nagymamám, és ha elmész, talán megérintenéd a kezem vagy a homlokom, vagy csak a dunyhát, és azt mondanád, gyógyulj meg, Ács!

Kati jött át, a szomszéd lány, akivel együtt cseperedtünk fel. Kék szemű, barna lány, legelső szerelmem, nálam egy évvel idősebb. Ez sorsdöntő különbségnek bizonyult, amikor iskolás lett, rólam meg kiderült, hogy még csak óvodás vagyok. Mignont hozott, sült gesztenyét vagy moszkauert, pénztárosnő volt az anyja a Margit cukrászdában, a Szent István körúton, mindig volt náluk sütemény. Nekem ott még egyetemista koromban is jutott ingyen kávé, pedig már rég elköltöztek a Szondi utcából, el is váltak, a Kati férjhez ment, az egykor ragyogó nő aszott lett és kedvetlen.

Éreztem ezt, bár mosolygott rám, Misike maradtam, anyámról kérdezgetett, akivel sokat nevettek, hol ebben a konyhában, hol abban énekelték ugyanazokat a filmslágereket, a magas, jó humorú, szőke Szitányiné meg az én telt, melegbarna, gyönyörű anyám.

Ilyenkor nyugodtan simogathattam a Katikát, adtam és kaptam a számolatlan puszikat, arcra, kézre, szájra, egyéb helyekre, papás-mamás címén persze. Ha egyszer rákezdtek az anyák, sose hagyták abba. Fúrtunk egy lyukat a falba, kimértük pontosan a helyét, sokat dolgoztunk rajta, belülről ő, kívülről én, hogy szobafogság esetén is tudjunk beszélgetni. Felfedezték, ordítottak, betömték.

Százzal csúszunk le egymás után a fával borított lépcsőkoriáton. A harmadikról le lehetett jutni így a földszintig pillanatok alatt, igaz, kemény fordulókkal. Tizennégy méterről nullára, szélesebb sikkolás, halk sikkantásokkal, hogy a házmester meg ne hallja, balról a lépcsők, jobbról a gyorsan fogyatkozó mélység, ami fölött úrrá leszünk megint, büszkén, négyévesen. Egészen addig, amíg el nem száguldottunk egy szép délutánon a felfelé baktató Szitányi mellett a koriáton. Egy pillanattal később ismerve fel a helyzetet a szükségesnél. Akkor hallottam életemben először üvöltöni ezt a csendes, jóképű férfit, akit a felesége leginkább bárgyú idiótaként kezelte, gúnyolt és kioktatott.

Most ordított. Rohant lefelé.

Lent álltunk dermedten, a földszinten. Vártuk, hogy a Szitányi leérjen. Gyalog persze lassabban.

Leért, üvöltött. Katika akkora pofont kapott, hogy visszhangzott a lépcsőházban. Így már kettesben üvöltöttek az apjával, vörös képpel mindketten. Én megúsztam. A Szitányi úriember volt, nem árulkodott. Azután mindig lenéztünk sikkolás előtt. A csiszolt, domború faborítás feketére érett száz év alatt. Hornyolt, finom esztergályosmunka. Senki le nem törölte azóta.

Nyáron rendre magukkal vittek a Dunára, hétévesen már húzhattam én is a kétpárevezős kilboatban, majd leszakadt a karom, de húztam, szemben ült vagy inkább feküdt a kormánynál a Katika, kétrészes fürdőruhában, és úgy tett, mintha napozna, és nem látná meredezni a

fürdőnadrágomat, amiben egyszerűen nem volt elegendő anyag, hogy eltakarja, amit el kellett volna. Húztam az evezőket, hólyagos tenyérrel, rákvörösen és lélekszakadva, a ritmusból folyton kicsúszva. Viszonyom Katikával minimum változékonynak mutatkozott. Átölelt, pusztit adott, becsöngetett értem, ha nem mentem ki a folyosóra, vajas kenyeret hozott, színes üveggolyókat ajándékozott, aztán pofon vágott, amikor megcsókoltam, ahogy azt egy filmben láttam anyámmal a sarki pincemoziban. Néha gúnyolódott, mint az anyja az apjával. Néha napokig nem láttam.

Máskor jobb lett volna, ha nem látom. Mogorva volt, mindenért hibáztatott, semmit nem akart játszani, amit én. Öten-hatan voltunk gyerekek, egy-két éves korkülönbséggel, naponta összejöttünk a folyosón, kipakoltuk a kisasztalokat, gyerek székeket, kártyát, sakkot, játékokat, dobáltuk a papírrepülőket a harmadikról, és üldöztük egymást minden emeleten, amíg a házmeister ordítani nem kezdett. Katikába az összes fiú szerelmes volt, könnyen meg tudta fúrni minden javaslatomat, ha akarta.

Akkor épp a partizánosdit fúrta meg.

Jó, mondtam sértődötten, akkor én bemegyek. Hát menj, mondta. Szemben ültünk az asztalka két oldalán, dühösen bámultam, nem mozdultam. A többiek nevetgéltek. Mit akarsz, te hülye, mondta, úgyis te leszel a férjem! Csak néztem. Nem is örülsz, te hülye? Örültem. Rám nevetett. Elhitted?

Nem hittem el!, dühöngtem. Pedig hidd csak el, mondta. Azért nem hiszed, mert hülye vagy.

Mikor iskolás lett, bejelentette, hogy nem égeti magát velem, a kis pisissel.

Féltékenyen bámultam az iskolás fiúkat, akik hazakísérték, és felkiabáltak utána az udvarról. Nekem csak intett. Nekik visszakiabált. Mégis Katika volt az első lány, akivel elélveztem, öt-vagy hatévesen, a szüleim szobájában, a könyvszekrénynek dőlve, ahol átöleltem az iskolás nagylányt, nekidőlünk a szekrénynek, és nem lökött el, hagyta, hogy szorítsam, öleljem és dörzsölődjem, amíg egyszerre csak nagyon jó nem lett, sőt még tovább. Szerelmes vagy belém?, kérdezte. Szerelmes vagyok, lihegtem.

Sosem csináltuk ezt többet. Már Budán laktak, gyakran elbicikliztem hozzájuk a Virányosba, néha csókolóztunk, néha hagyta, hogy simogassam, igazából izgalommentesen. Korán érett, feszes, hűvös melle volt, tanulgattuk a szerepeinket és a másik nemet, mint gyerekkorunkban. Én már régen szerelmes voltam a szép Kemenesbe, reménytelenül és magamra hagyottan, ő meg mindig járt valakivel. Az Oktogonon láttam utoljára, ő szólt utánam, én meg se ismertem, két perc alatt elköszöntem, nem értettem, hogy ez a jellegtelen nő mitől volt annyira érdekes hatévesen.

Miért ő látogatott betegen, sakkozott velem az ágy szélén, nevettegetett meg könnyedén, majszolta velem a süteményt, miért nem a szép Kemenes?

Bódhizattva állapotom és nyugalmam addig tartott, ameddig az influenza. Az agy nem nyomta tovább az ópiátokat, pedig visszatértem az iskolába. A Szvoboda örült, hogy meggyógyultam és megúsztam egy dolgozatot, a szép Kemenes átnézett rajtam, ahogy szokott. Mindegy volt neki, élek vagy halok, egyáltalán melyik iskolába járok. Egy hétig nem láttam. Rájöhettek volna, hogy akkor jó nekem, ha nem látom, de arra jöttem rá, hogy sokkal szebb, mint ahogy otthon elgondoltam.

Mindig ez volt, minden évnyitón szebb volt a Kemenes, mint ahogy az évről láttam, minden karácsony, húsvét és szénszünet után, karcsúbb, selymesebb, gúnyosabb és hűvösebb. Amit a

gyógyító távolság felépülni hagyott bennem, egy szempillantással odalett. Kerültem, bámultam, utáltam, imádtam, csodáltam, rettegettem tovább. Nem vártam persze, hogy a nyakamba boruljon (dehogynem), nem akartam tőle semmit (mindent, amit el lehet képzelni, és még egy kicsit), csak a percipiált világ része szerettem volna lenni, mintha ő lenne a hetes, aki óra előtt jelent, és megállapítja, hogy teljes a létszám az osztályban. Itt van az Ács is.

Meg kellett mondani, ki hiányzik, név szerint. Sejtelmem sincs, hogy abszolváltam ezt, ha ő hiányzott, és nekem kellett jelentenem. Hiányzik Kemenes Edit. Ezt végig kellett mondani. Az egész végtelenül hosszú mondatot, vigyázzban, tagoltan és jól hallhatóan, nyíltan bevallva dermesztő titkomat Kőszegi tanárnőnek és az osztálynak. Hiányzik. Nagyon. Vajon hogy csináltam? Folyton hiányzott, éveken át, a legjobban úgy, ha lecsúszott a padban, rövid köpenyben, kék pamutharisnyában, olvasott vagy firkált, néha a táblára nézett, szép volt és unott, nem törte magát, úgyis mindent tudott, talán azt is, hogy bennem közben mindent feléget és elemészt a vágy.

Levél Edítchez 5.

Azon a nyáron kétszer kimentem Érdre a Dagival, osztálybeli haverommal. Telkük volt ott, valami sufnit kellett lebontani, mindegy, mi marad belőle, csak ne legyen útban az építkezésnél. Ez nekünk való feladat volt.

Faltörő kossal mentünk a sufni ellen, meg csákánnyal, szakadt a korhadt deszka, szállt a por. A szomszédban gyönyörű szőke kislány nézte, ahogy üvöltözve, mocskosan, élvezettel rombolunk. Kerítés se volt, csak valami foghíjas sövény, átkiabáltunk egymásnak, hol eltűnt, hol felbukkant a résekben. Pici, rózsaszínű bikini, elképesztő arányok és domborulatok. Ezekért járt a Dagi a telekre kitartóan, és rohamozta most a rogyadozó sufnit lankadatlan. Amikor leszakadt végre a tető, megpihentünk, odamentem a sövényhez, amin a kislány át nem lépett volna semmi pénzért, és vizet kértem. Füles bádoggannában hozott, aminek a tetejéből inni lehet.

Azon a délutánon, odaát, az elhanyagolt bozótban, amíg ideát a Dagi dühödten verte szét a maradékot, megtanultam mindennek az ellenkezőjét, amit addig gondoltam magamról meg a lányokról. Egy évvel fiatalabb volt nálam, és legalább öt évvel érettebb, alacsony, jó illatú, finom bőrű, gyanakvó és odaadó kislány, egy érdi Monroe a hegyvidéki nyomortelepen. Tíz perc múlva csókolóztunk a sövény mögött, húsz perc múlva beljebb húzott egy tisztásra, és én húsz és fél perccel a füleskancsó után eléleztem a kezében. Néhány óra alatt visszájára fordult a világegyetem. Addig szégyennel takargatott erekciómról kiderült, hogy szép. Kiszolgáltattott és megalázó vágyakozásomról megtudtam, hogy örömet okoz. Elégedett büszkeséget. Viszontvágyat ébreszt.

Jószerevel hihetetlen volt minden. Hetedikes voltam. Amerika felfedezése lehetett ilyen.

Aprócska tanítónőm lágy volt, gyengéd, tapasztalt és gátlástalan. Le se vetkőztünk, csak simogattuk és csókolgattuk egymást a fűben, de megmutatott mindent, amit tudnom kell, mi hol van, mit kell csinálni vele, mi jó és mi nem, már ami behatolás nélkül lehetséges. Élvezni láttam egy lányt. Nem szupernyolcas svéd pornófilmen, hanem élőben, Érdre, a fűben, szőkén, halkán, a testemre préselődve, forrón és nedvesen.

Nem tudom, mi indította meg ezt az egészet, ilyen váratlanul és szélesebesen. Talán nagy volt a meleg, egyedül volt a kislány, és unatkozott, talán hirtelen megkívánt, ahogy én őt, amint megpillantottam a rózsaszínű bikiniben, duzzadozni és mosolyogni, kezében a kannával. Vagy

akár a kanna nélkül.

Jó darabig hagytam üvöltözni a Dagit, mire előmászta. A lány, aki visszájára fordította az univerzumot, és a nevét se tudom, a sövénynél megállt, nem jött át. Megkérdezte, mikor jövök megint. Nem tudom, feleltem.

Morcosan nézett. Kicsit koszos lett tőlem, ahogy izzadtan és porosan ölelgettem. Jársz valakivel?, kérdezte óvatosan. Utólag. Igen, mondtam kielégülten és boldogan. Végül is egy osztályba jártam a szép Kemenessel.

Hallgatott. A Dagi dühösen ordított, hogy elmegy a busz.

Rohadt szemét vagy, mondta, sarkon fordult, és otthagytott.

Ma se tudom, miért kellett megbántanom ezt a lányt, akitől annyi mindent kaptam aznap, mint senki mástól éveken át, főleg nem szüntelen imádatom hűvös és közömbös tárgyától. Kissé magamon kívül voltam a nagy felszabadultságtól. Hazafelé a Dagit hallgattam a buszon, milyen szemét vagyok.

A következő hétvégén is mentem Érdre, de szép szőke tanítónőmet nem láttam többet.

Szeptemberben az évnyitón ott voltál megint.

Amit Érden tanultam a bozótban, elképzelni sem mertem veled.

Aztán első invazív győzelmem után (nagydarab, esetlen, hosszú lábú lány, vicc, de Editnek hívták) hosszan súroltam magam, és vég nélküli szemrehányásokat soroltam a sorshoz és a hülyéhez, akinek bizonyultam.

Amiért hagyták ezek ketten, hogy így történjen. Valahogy kínos az egész, kellemetlen. Nyákos, ragacsos.

Még csak diadalérzés se volt bennem, hogy túljutottam ezen, a végében, a Kölcseyben. Nem éreztem semmi varázslatot, csodát, eufóriát. Amit pedig jól ismertem onnan, hogy álltam mögötted az évnyitón. Néha melletted ültem a padon, a tornateremben. Néztelek, ahogy futsz az iskolaudvaron, gyorsabban veszed a levegőt, kipirulsz. Közelről láttam a felhevült bőrödét a strandon. Az izzadságcseppet a hónod alatt. Láttalak hanyatt fekvé a szőnyegen, felhúzott térdel, szétvetett lábbal. Hason a homokban. Aludni is láttalak egyszer.

Aztán megtapasztalván már, hogy is megy ez, kétségbeestem. Ezt csinálod a Sugával? Az Óssyvel? A szép Kemenes ennyire átadja magát? Ennyire kinyílik? Ekkora felületen? Amikor nekem a kezének egy véletlen érintése is elérhetetlen? Hogy tehetted ezt? És hogy lehettem ekkora barom, hogy nem veled tanultam meg?

Nincs semmi esélyem, soha nem volt és már nem is lesz.

A Bajza utcában minden karácsonyt megünnepeltünk. A tilalom miatt Télapó-ünnep álnév alatt. Otthonról hozott szendvics, sütemény, szaloncukor, fenyőágak, girland, gyertyafény. Minden karácsonykor ajándékozás is volt, kalapból húztuk ki két héttel előbb, kinek csináljuk. Csinálni kellett, venni nem lehetett. Hét éven át vártam, hogy a Kemenest húzzam. Soha nem húztam, ő se engem.

Harmincnyolcan voltunk az osztályban, mindmegannyi Ratkó-gyerek. Minden évben elterveztem,

mit kérnék tőle, ha lehetne. Gombot a köpenyéről. Ha mernék. Ceruzacsonkot, amit sokat fogott, hajfűrtöt, fényképet, rajzot. Gesztenyét, amit előben mellettem gyűjtött a Húvösvölgyben. De sose kaptam semmit, és én se adtam neki. Kijelölt akkor minket egymásnak az Úr, vagy nem?

Én világosan láttam, hogy nekem van kitalálva és megalkotva Editke, jobban nem is lehetne. De azt is, hogy fordítva nem így van. Én silány termék lennék neki. Jobbat érdemel, mondjuk olyat, mint a Suga vagy az Óssy, akinek természetes és könnyű dolog a létezés. Nem úgy, mint nekem, a szorongó szerencsétlennek, akinek elakad a hangja, ha véletlenül hozzáér a tülekedésben a fogasnál.

Rettegve vártam, hogy megfordul, gúnyosan elhúzza a száját: útban vagyok, Ács?

A Suga meg felsegítette a kabátját. Gond nélkül megsimogatta a haját. Csak nevetett, amikor eltolta a kezét a Kemenes. Tiszteltem és megvettem ezért a Sugát. Vagyis irigyeltem. Ki kellett találnom a páncélos vitézt, hogy javítsak az életképességemen. Amikor lassan működni kezdett, még az se tűnt lehetetlennek, hogy ezzel egyszer talán még az okos Kemenest is megtéveszthetem. A páncélos szereppel. Mert páncél nélkül nem ment. Végül tényleg megtévesztettem. Lehet, hogy a páncélos vitéz nyerte meg Editkét, lehet, hogy nem. Látott páncélban és páncél nélkül is eleget. Ki tudja? De az biztos, hogy a páncélos vitéz veszítette el '73 májusában.

1973 májusában. Mindenütt virág, autók, öltönyök, szülők, fehér blúz, nevetés, zene. Megkönnyebbülés és elérékenyülés van a levegőben. Orgonailat, meleg. A Munkácsyn sietek, amikor mögém ér.

Könnyű, fekete kosztüm, túsarak. Nincs nála virág. Nem liheg, pedig futott. A nyegle Kemenes.

Nyoma sincs gúnynak. Komoly, tárgyilagos, nem mosolyog. Utolért, szólt, megfordultam és megálltam a Kmetty sarkán. Körülöttünk jöttek, mentek. Szép kislányból szép nő lett a Kemenes.

Szia. Szeretnék mondani valamit. Szeretlek.

Mellbevágva hallgatom. Szeret. Nyugodtan beszél, rövid mondatokban. Kicsit alacsonyabb, karcsú, kecses. Elegáns. Szeret. Higgadt. Haja hátul összefogva. A szemében van csak kevés zavar. Rálátok a vállára. Keskeny. A nyaka törékeny ívére, ahogy a gallér alá fut. Fehér selyemblúz. Törtfehér.

Megfeszül a mellén. Szeret. Már a Bajza utcában is szeretett. Elsős kora óta. Attól fél, hogy most elveszítjük egymást. Más egyetemre megyünk. Nem fogunk találkozni. Nem akar elveszíteni.

Csak így, egyenesen, tárgyszerűen, röviden, egy levegővel. Kínomban rávigyorgok, nem zavarja, nem vigyorog vissza. Öt mondat összesen. Befejezte, elhallgatott. Várakozóan nézett rám. Áttetsző nejlón a lábán. A szoknya szűk. Keskeny orr. Vékony száj. Meredek arccsont. Hova lett a kék pamut?

Nem hittem neki. Hiszen én szerettem elsős korom óta, mégpedig reménytelenül!

Időbe kerül, hogy összeszedjem magam. A Bajzában?, kérdezem hamiskásan, mikor az Óssyval jártál, Kemenes? Az Óssyval? Megütődve nézett. Miért pont az Óssy? Semmi köze nem volt az Óssyhoz. Előtte ült nyolc évig. Ennyi. Aha, bólogattam. Nekem úgy tűnt, hogy

körülötted ül, Kemenes.

Vagy fordítva? Felvonta a szemöldökét. Selyemfűméz a bőr. A hajcsat bronz.

Évekig marta a nyálkahártyát a gyomromban az Őssy. Kíméletlenül. Jobban, mint a Suga. Én téged szerettelek, mondja egyszerűen. Kevés kék a szemhéjon, kevés ezüst. Bátorság kellett ehhez a beszédhez, ami védtelenül hagyta őt. De minden melodráma nélkül mondta. Mint egy könyvelő a mérlegfőösszeget. Ezek a számok, ez jön ki belőlük. Ennyi van. Egyszerű, bővítetlen mondatokban. Nulla színpadi teljesítmény. Csak a tények. Ő meg én. Tizenkét éve járunk ugyanabba az iskolába. Ez most véget ér. Nem fogunk találkozni, ismétli meg, hogy értsem.

Már miért nem, gondolom, mikor két és fél utcányira lakom. Valamikor a lépéseket is leszámoltam a kapuk között. Négyszázhat. Ugyanabban a városban vannak az egyetemek. Ebben itt. El van ez túlozva kicsit, mint az évtizedes szerelem. Már régen nem félek, ha a szemébe nézek.

Na és miben nyilvánult volna ez meg, Kemenes?, kérdezem melegen, az Őssyt leszámítva most.

Semmiben, mondja lassan, azt hiszem. A fekete pillákon fekete festék. Szemcsés. Felesleges.

Minden megnyilvánul, ami létezik, Kemenes. Felétek nem? Mégis így van, mondja nyugodtan.

Valamikor kivégzett a pillák egy rezdülése. A lustán leeresztett szemhéj. A szórt, könnyű fény.

Remek, örvendezem. Talán nem lesz logika a felvételen. Elmosolyodik. Most először, röviden, épp csak egy árnyalatnyit. Amit nem látsz, az nem létezik? Gúny nélkül kérdez, ami meglep. Folyik erről vita, Kemenes, Platón óta. Most döntsük el? Kicsit felvonja a vállát, kicsit elpirul. Talán nem is, csak az árnyék esik másként a múló mosoly miatt. Sietsz? Dehogy, mondom, már elkéstem. Rövid csend.

Nem szól bele. Beszéd vagy csend, végül is mindegy. Rám bízta magát. Talán akkor, amikor utánam indult. Talán reggel, amikor megnézte magát a tükörben, a könnyű, fekete ballagási kosztümben. Nem lesz nála szebb lány az orvosin sem. Tudom, hova jelentkezett. Honnan tudom vajon?

Van partnerem, Kemenes, vigyorogtam. Sajnálom.

A bőr leég rólam, ahogy széttárom a karom. Miért mondtam ezt? Addigi életem túlnyomó része a szépséges Kemenes imádatával telt. Tizenkét iskolás évemből tíz. Ennyi tellett tőlem. Színtiszta színház. Csak nézett rám nyugodtan. Ezüst és kék, hajnali derengés. A kegyetlen színház Grotowski szerint csak precíz és fegyelmezett. Akkor még nem olvastam ezt. Dermesztően szép. Tűz és jég.

Persze hogy van, mondja hűvös nyugalommal. De legalább próbáljuk meg, Misi.

Minden nyomaték nélkül, könnyedén. Misi. Gyengéd. Törődik veled. Félt. Egy elegáns diáklány az ünnepi utcán lazán félretolta az elnevezés egész baljós mágiáját. Útban volt. Ezzel elhallgattatott. Tizenkét éven át nem voltam csak Ács.

Néztem. Olyan volt ott a Kmetty sarkán, mint egy finom, keleti hercegnő. Kicsit félrehajtott fejjel. Itt várakozik éppen. Higgadt, figyel, nem türelmetlen, nem siet. Nem kér. Nem érvel. Egy semleges nagykövet. Elvégezte, amiért jött. Tájékoztató. Most nézi a bennszülötteket, mihez

kezdenek. Lázadásra hajtott megint, mint évekig, hogy olyan magasan lakik felettem, ahol nem érem el semmivel.

Sajnálom, Kemenes.

Ezt feleltem fölényesen. Némi gúnyolódás után a próbálkozások tárgykörében.

Nem mondott többet. Elköszöntem. Nézte, ahogy elmegyek.

Nem fordultam vissza, csak latolgattam, meddig néz utánam. Soha nem nézett utánam. Soha nem számított, megyek vagy maradok. Imádkoztam egy pillantásért, amiről azt gondolhatom, jobb volna neki, ha maradnék. Konstruáltam egy tekintetet azokra a szórt fényű szemekre, amiben nincsenek élek, nincs gúny, közöny, elutasítás. Meleg van. Vágy. Nedvesség, talán könny. Verset írtam erről.

A szem színe és szerkezete, ha szeret, a morfológiai módosulások üzenete, az érdekelt.

A végtelen pillantás, amire vártam. Amit még nem láttam. Ami könnyedén, a szemhéj észrevétlen rezdülésével megnyit egy másik galaxist, ahol jobb, mint itt. Ami nem igényel semmit attól, aki veti, annak végtelen, akire. Végtelen a hiánya is, ahogy én őrzöm máig azt a fenyegető ürességet, amit a szép Kemenes a végtelen pillantás helyén hagyott, csapok és pálcikák milliói között a retinámon.

Láttam a szemében nyugalmat, némi zavart, korrekt figyelmet. Nagyon szép szeme van a Kemenesnek. Okos és hűvös, és mély és meleg, és nem tud úgy nézni rám, hogy nekem jó legyen.

Az alattvaló most elégtételt vett.

A sarokig se tartott páratlan diadalom, épp csak felvillant, mielőtt kiélveztem volna, már odalett. Miféle alja elégtétel ez? Hogyan lett belőlem ez a fölényeskedő, legalja tahó? Valamikor külön füzetbe írtam a Kemenesről szóló verseket, és akkor még őriztem ezt a füzetet. Hogyan lett hercegnő a nyegle Kemenesből, akiről írtam őket? Kislányként rám se nézett, ha nem volt muszáj. Csak nekem volt muszáj nézni őt folyton. Várni rá a folyosón. Remélni, hogy reggel egyszerre érkezünk, és akkor együtt állunk sorba a kapu előtt. Hogy leejti a tollát, és én felveszem. Napokig terveztem, hogyan ülök le mellé a Bábszínházban, az Operában, a Vörös Csillag moziban, a buszon, a földalattin, a hullámvasúton.

Hogy elesik a jégen, és majd felsegítem. Próbáljuk meg, elég lesz-e ő nekem? Tíz éven át tudtam, hogy én nem vagyok elég neki. Hova lett az a füzet? A gúnyos, sovány, gyönyörű gyereklány?

Tíz éven át nem volt merszem egy ilyen mondathoz, hogy legalább próbáljuk meg.

Az Őssy megköszönte volna, és kezet csókol neki. Én nem tudtam Editnek szólítani.

Az Andrassy útnál már émelygett a gyomrom, annyira utáltam magam. Megfutottam, és futtában megaláztam. És magamnak is rögtön odavágtam. „Megpróbálni” a Kemenessel? Tíz éven át halmozódott bennem, amit el akartam mondani neki, megcsinálni vele, megtudni mellette. Mire mondtam nemet? Siettem háromrészes vörösbársony öltönyömben, suvickolt bőrcipőmben. Vajon hova?

Csatornaszag az orromban, száraz tehéntrágya a számban. Rágyújtottam. Ha tudom, hogy

többé nem látom, visszafordulok. Legalább megnézni, megint. De nem tudtam semmit.

Ha azt mondom, Edit, mindjárt le is térdelek, ahogy egyszer a hóba térdeltem elé képzeletben.

Tíz éven át rettegettem attól, hogy azt hallom tőle, amit én mondtam neki.

Apja, anyja, öccse a gimnázium előtt vártak rá. Mit mondott nekik, amikor visszatért?

Nem volt nála virág, a hatalmas csokor, amivel még az udvaron láttam. Az anyjának adta át, amikor utánam indult? Az apjának? Mit csinállok, ha megérem, hogy lányom a kezembe nyomja a virágcsokrot a ballagáson, és elrohan? Mit mondok, ha visszajön? Ha megérem. Ha elhív a ballagására, lányom, aki most látni sem akar, nem veszi fel a telefont, és nem válaszol a postán küldött ajándéokra.

Ha azt mondom, Edit, nehezen született páncélos vitézem összeomlik. Nem tartja semmi.

Ma már tudom, ami akkor nem tűnt fel. Összefogta hátul a kezét, miközben beszélt.

Vasárnap délután egy ideig a Lukácsban találkoztunk a Séborral, fent a galérián. Elég értelmetlen szokás volt, vasárnap délután mindig tele volt a Lukács öregasszonnyal, fintorogtak a sűrű cigarettafüstre, amit kibocsátottunk, de jó volt a kávé, látványosan kipakoltuk könyveinket az üvegasztalra, és élveztük a régi polgári eleganciát. Aztán áttettük székhelyünket egy sarokkal arrébb, a Rózsába, forradalmi ízlésünk szerint, egy ócska, szakadt presszóba, rossz kávéval, támlátlan műbőr ülőkékkel.

De akkor még a Lukácsba jártunk, üres zsebű diákok, amikor ott volt a Kemenes.

Az ablak mellett ültek odafent, már a lépcsőről láttam őket. Apa, anya, gyerekek, vasárnapi sütemény, séta közben. Köszöntek, ahogy felértem, az anyja még el is mosolyodott, ahogy meghajoltam.

Kétlépésnyire ült a Sébor, a korlátnál, a legjobb asztalnál, megbeszélendő, mi legyen, ha kirúgnak engem a gimnáziumból. Hátam a márványnak vetve, oldalvást ültem a széken, gimnasztyorkában, Mao-jelvényvel felszerelve, lábamnál vörös csillagos katonai térképtáskámmal. Editke a tányérjába temetkezett. Tüsi hajú kisöccse izgett-mozgott, vigyorgott. Helyes család volt. Nyugodt, együttműködő, támogató. Ebben nőtt fel a Kemenes. Mikor elmentek, a kisöcs leszaladt a lépcsőn, Editke lassabban utána, karcsún, nyári ruhában. Az apja bólintott nekem, bár addig sosem láttam, az anyja is.

Magamban megbocsátottam a Kemenesnek, hogy nem köszönt el.

Levél Edíthez 6.

Kierkegaard, aki élete nagy szerelmét megtéveszti, elüldözi, aztán a függöny mögül lesi az ablakból, kínlódva és vágyakozva éveken át, fontos forrásom volt akkoriban. Meg a fiatal Lukács.

Hosszan elemzi Keats ódáját a görög vázáról, amelyen a szerelmesek nyújtják egymás felé a kezüket kétezer éve, de sosem érik el, így maradnak örökre. Így marad meg a pillanat, amiben a szerelem még tökéletes, semmi nem rontja el. Így tartotta fenn Kierkegaard tökéletes formájában szerelmét a polgárlány iránt, akiben nem hitt igazán. Vagy önmagában, hogy meg

tudja tartani. Beteljesületlen vágy, örök közeledés, amit elmenekítettünk a valóság elől, a kikerülhetetlen csalódás és romlás elől, még idejében.

Ott volt demonstratív a padomon a gimnáziumban, Lukáccsal meg Marxszal. Mao kis piros könyvecskéjét némi belátással a zsebemben hordtam (egy kínai nyelvű példányt). Tetszett nekem ez a megoldás. Kissé megemelte erkölcsileg az életképtelenséget. Kierkegaard persze nem erről írt, hanem a tudatos lemondásról nyert helyzetben (nála már kitűzték az esküvőt), de formailag ez nem érintette évtizedes gyakorlatomat abban, hogyan kell szenvedve bámulni a távolodó kedves után, aki ezt nem is sejti.

Akkor már nem jártál naponta a fejemben, de amikor odaléptél a Kmetty sarkán, ez a félreértett modell benne volt. Kierkegaard mesterségesen rossz hírére keltette önmagának, megtévesztette, hogy eltávolítsa kedvesét.

Legalábbis ebben übereltem. A vigyorgó, fölényeskedő tahó kenterbe verte Kierkegaard-t megtévesztésben.

A Kölcseyben boldog-boldogtalan jött barátkozni, gratulálni a film után. Editke nem. Pedig március idusán testületileg kivonult megnézni a filmet az egész gimnázium. Helló, mondta kedvetlenül, ha nem tudott kikerülni a folyosón. Szép napot, Kemenes!, gúnyolódtam. Angol tagozatos osztályba járt, két ajtóval arrébb, harmadikos lehettem, amikor már nem kerestem a szememmel a szünetben.

Akkor már Zsuzsa volt elvtársam, harcostársam és szerelmem. Szőke, meleg, kerekded lány. Elszánt maoista, mint jómagam. Kevés híján együtt is vágta ki minket. Editkéről lemondtam.

Önmagában a kapcsolat kezdeményezése akkortájt nem lepett meg, elképesztő dolgokat produkált az a szerény filmes hírnév. Ismerős és ismeretlen lányok meghökkentő számban jelentkeztek, írtak, üzentek, megvártak a kapuban, megszólítottak az utcán, iskolában, étteremben. Nem is kezeltem jól ezt a hirtelen jött népszerűséget, voltam játékos, lekezelő, elutasító, hitegető, minden, csak normális ember nem. Ahogy a jelentkezők jó része sem.

Magát a helyzetet is utáltam, nem tudják, ki vagyok, nem is érdekes, csak egy rossz film hajtja őket, akadt, akinek előadást tartottam Riesman reklám irányította tömegemberéről meg Marcuse represszív toleranciájáról, ami kioltja az értéktudatot. Nézett rám a lány, aztán megkérdezte, akkor most találkozunk, vagy nem? Csavargatta a haját. Nem, mondtam. Pedig tetszett.

Egyszer beállítottak ketten, épphogy csak észrevettem őket a folyosón, szemben volt az ablakkal az íróasztalom, két lány nagy csomagokkal, ajtószámokat nézegettek. Gyanút fogtam, megkértem apámat, mondja, hogy nem vagyok itthon. Enyhén elvörösödött. Hogyhogy nem vagy itthon? Apám nem tett különbséget föllentések és történelmi hazugságok között. Tanulnom kell, hazudtam. Mondd meg, hogy nem érsz rá! Nem fogják elhinni, állítottam. Fejét csóválva kiment a csengetésre.

Jó sokáig beszélgetett velük az előszobában. Megnéztem őket, mikor elmentek, kifejezetten helyesek voltak. Apám céklavörösen jött vissza. Ezek nagyon kedves és rendes lányok voltak, mondta, messziről jöttek ide vonattal! Köszönöm, apám, feleltem. Dühösen nézett rám. Hallgatott.

Csak meg ne bánd, amit csinálsz!, mondta végül, és kiment, óvatosan kezelve a kilincset, ami nálunk azt jelentette, hogy bevágta az ajtót.

Megbántam.

Kmetty utcai gyalázatom után két évvel Dorogival tartottam hazafelé, a Szondi utcába, meleg tavaszi estén, kezét fogva vonszoltam, siettünk, a Kmetty sarkán pedig eszembe jutott a gyalázat. Megálltam. Kifújtam magam. Aztán megint. Aztán elsétáltunk a Bajza utcáig. Megkerültük az Epreskertet.

Editke a Bajza–Kmetty-sarkon lakott. Ezeken az utcákon sokat kóboroltam kisfiúként, tele gyötrellemmel és halott reménnyel. Fogtam a Dorogi finom, törékeny kezét, boldog voltam, szabad, erős és diadalmas nagy lovag. Elmormoltam magamban egy hálaimeget, hogy véget ért a szenvedés. Meg egy bocsánatkérést. De ha akkor nincs a gyalázat, az idióta szerepjáték, most nem lenne itt velem az én szerelmesem. Nem érezném a szoritásán, hogy kíván. A kopogásán, hogy egyedül sietne.

Akkor fel se tűnt, hogy ugyanaz a sima fekete haj frufruval. Ugyanaz a leplező hűvösség, enyhe gúnnyal. Ugyanaz a karcsú, feszes alkat, zavarba ejtő arc. Talán a Dorogi kicsit magasabb. De ugyanaz a hibátlan, mézszínű bőr, ugyanaz a szórt fényű szem, ugyanaz a súlytalan csontszerkezet.

Csak azt fogtam fel, hogy ugyanaz az utca. Próbáltam kisétálni belőle a fájdalmat a Dorogival.

Nem tudtam, hogy a múlt nem ér véget sohasem. Hogy a hűvös, sovány gyereklányt fél évszázad alatt sem felejtsem el. Velem bomlik majd el az oszladozó neuronokban. Lassan.

A szégyennel meg a büntudattal.

Sejtelmem van, de ismeretem nincs arról, milyen lehetett az a lány 1973 meleg májusában, a ballagás napján. Akit én bámultam nyolc éven át, egy kislány volt, gyerek, mint én, a Kmetty sarkán meg egy fiatal nő állt, kosztümben, túsarkú cipőben. Mire gondolt, amikor rám nézett? Mit érzett, amikor én már nem féltem? Mire mondtam nemet? Utólag nagyon esetleges. Egy órával előbb vagy később mást mondtam volna. Elvitt a szerep, akkor ezt éreztem, mintha ez egy filmjelenet lenne, amit újra lehet venni más verzióban, ha nem jó. Valahogy irreális az egész. Nem hittem, hogy a nyegle Kemenes tényleg ezeket mondja nekem. Nem hittem, hogy én tényleg azt válaszolom, amit. Mind a kettő szemben állt tizenkét hosszú esztendő minden tapasztalatával. Teljesen valószerűtlen volt minden szó. Álom. Filmjelenet. Fikció. A szép Kemenes, meglehet, nem filmezni akart, hanem megoldani egy gyakorlati problémát, ami a ballagással előállt. Ha nem járunk egy iskolába, nem fogunk találkozni. Elveszítjük egymást. Ennyi.

Soha az életben nem láttam még egyszer a szép Kemenest. Igaza lett.

Egy darabig csak apró sérülések, parányi rések, törések az elrontott esélyek az ésszerű létezés összefüggő felszínén. Tizenévesen szinte a luxusfogyasztás része ez, pazarló bőség idején, volt esély, és lesz is még, nincs vége semminek, ami elveszett, abból rögtön kettő lesz. Aztán egyszer csak összeérnek a repedések, és szakadékká egyesülnek, ami elnyel és befogad végleg. Ki látta ezt?

Senki nem egyenlítheti ki tíz év gyerekkori gyötrelmeit. Editke sem, azok már rég lerakódtak a zsigereimben, kitartanak velem, bárhogy legyen. De mégiscsak ő volt az egyetlen autentikus terapeuta. Mit sem sejtve jelentkezett erre a feladatra. Nem hagytam, hogy elvégezze. Vajon miért?

Magamat büntettem utólag évtizedes gyávaóságomért, vagy őt, mert olyan, amilyennek nem is

reméltem? Futóban kizártam a Kmetty sarkán, hogy Kemenes Edit, okos, elegáns, fekete maturáns, akivel egy osztályba jártam az elemiben, úgy jelenjen meg, amilyen. Egyenes, kedves, bátor kis ember, aki valamiért kedvel. Egyszerűbb, kedvesebb, bátrabb, mint én. Inkább nem hittem el, hogy ilyen.

Pontosabban ilyen is. Nyegle is, hűvös is, kedves is. Nem istennő, nem gyerek, nem vesztőhelyem nekem. Felőtt lett. Én még nem. Még játszottam, mint ötévesen partizánt. Harcoltam, lőttem, menekültem. Szimpla kudarcból dupla kudarcot csináltam, az tény. Magamból dupla hülyét.

Négy százhat lépés, az rengeteg. És akkor voltam legközelebb.

Levél Edíthez 7.

Évekkel később megszólítottam egy lányt a Köröndön, a buszmegállóban. Késő este volt, a négyesre vártam, a lány kecses, tizenéves szépség volt, én szakállas egyetemista, hajam a hátamat veri, táskám tele könyvvel, kopott lebernyegemben gyakran szólnak utánam az utazók, dicsértessék!

Beszélggettünk, hagytuk elmenni a buszt, leültünk a padra. Valamelyik háborús szünetben voltam a Dorogival, a lány olyan volt tépett idegrendszeremnek, mint valami frissítő, tiszta, hegyi szellő. Kedves, nyitott, okos, mosolygós. A Balettintézetbe járt, végzős volt. Ez is tetszett. Csak bölcsész ne legyen! Világos, homokszínű haj, lófarokban. Világos szemek. Májusi meleg. A keskeny, finom keze is, amit megfoghattam. Az utolsó buszra felszálltunk, kéz a kézben, elkísértem. Eggyel arrébb lakott a Teve, akihez indultam, barátságos, sorházas vidék, kis kertek, harmincas évek. Megkérdezte, mit szólnék egy teához? Örültem neki. Nézttem, ahogy nevet.

Álmomban nem gondoltam volna, hogy mindenki otthon van. Nem tudom, mit gondoltam. Beléptünk az ajtón, apa, anya, két kisebb lánytestvér. A lány, akinek sokáig tudtam a nevét, fogta a kezem, és bemutatott: Mihálynak hívnak, a bölcsészkarra járok, a buszmegállóban találkoztunk, idáig beszélgettünk.

Ha a szülei nem ellenzik, ezután is szeretnék találkozni.

Álltam ott, mint egy idióta, kínosan vigyorogtam.

Ha nem ellenzik a szülei! Azt hittem addig, már mindent hallottam, amit egyik ember a másiktól mondhat.

Leültettek, teával, süteménnyel kínáltak, nagy konyhaasztal volt, ovális, sok székkal, mindenki elfért mellette.

A kislányok is leültek, kíváncsian nézegettek, a mama sürgött-forgott, vacsoráztam-e már, szendvicset csinált.

A papa is szakállas volt, magas, kopaszodó negyvenes értelmiségi, már nem tudom, milyen szakágban. Alaposan kikérdezett, de mégse volt kellemetlen. Azt azért felfogtam, hogy vizsga ez, félti a lányát, akármire nem mond igent. Én meg nem vizsgázni jöttem. Hanem?

Rögtön az elején megkérdezte, hívó vagyok-e, mert ők igen. Mondtam, hogy én nem. Akkor már

és még nem, neveltetésem és saját szellemi érlelődésem következő állomása között éppen. Sőt fel is soroltam néhány tömeggyilkost, Guevarát, Castrót, Andreas Baadert és Ulrike Meinhofot, akikben akkor még antikapitalista hősokeket láttam. A papa, meglepetésemre, jót nevetett. Sokáig beszélgettünk, marasztaltak, a lány töltögette a teát, néha a vállamra tette a kezét, és csendesen mosolygott, míg a politikai passzivitás vallásos formáit bíráltam, amelyek keleten és nyugaton egyaránt konzerválják a kizsákmányolást. Jóval éjfél után jöttem el. A kislányok már lefeküdtek, nővérük pusztit adott az ajtóban, a papa kezét rázott, és azt mondta, bármikor szívesen látnak. Talán nem gondolta, hogy náluk robbantom ki a forradalmat. Jól éreztem ott magam.

Ahogy kiléptem a kapun, váratlanul eszembe jutottál.

Vajon miért kosztümben jöttél oda, az ünneplő utcán, háttérben a család, miért nem a folyosón, farmerban, tanítás után? Miért nem gúnyosan kérdeztél, megtalálom-e a számod a telefonkönyvben, vagy biztosabb, ha inkább lediktálod? Miért nem hagytad, hogy én mondjam, szerettek a Bajza utcában? Miért nem mondtad, hogy menjek a francba, hogy utánad rohanhassak? Miért nem sírtál? Miért nem neveltél a fölényeskedő tahón, hogy belássam, igazad van, és végre megsimogathassalak, tíz év után? Miért nem csináltad máshogyan?

A mama meg a lánya integettek. A zsebemben gyűrögettem a telefonszámot. Zavartan, kissé meghatottan.

Dorogiról nem beszéltem nekik. Nem értettem semmit. Elkutyagoltam a Tevéhez, inni meg röhögni.

Soha nem hívtam fel azt a lányt. Máig érzem a bőrömon annak a konyhának a melegét. Akkor viccet csináltam belőle. Csak egy megnyugtató éjszakát akartam egy ismeretlen lánnyal. Felkínáltak helyette egy egész famíliát. Semmi szerepjáték, irónia, distancia, lebegtetés. Nem éreztem, hogy ez lehetetlen, nem leszek elegendő itt sosem, megkönnyítette a dolgom az a lány nagyon. Nem volt semmi gúny, szorongás, szerep, elnyomott rajongás. Csak a friss, tiszta kezdet, feszes tartás, világos szemek, naponta a színpadra edzett, de az utcán nem táncolt, otthon nem játszott, vagyis megnehezítette a dolgom nagyon. És május volt.

Ha felszáll a buszra, csak legyint, és nem integet, másnap megvárom a Balettintézet előtt. Bemutatott a szüleinek, meghallgatták a hülyeségeimet, integettek, amikor elmentem. Nem féltették tőlem a lányukat. Ettől elszégyelltem magam. Vonzások ide, választások amoda.

A szerencse talán az lehet, ha tudsz mit kezdeni azzal is, amit ajándékba kapsz.

Úgy fest ez a történet ma, mintha eljöttél volna még egyszer, a Kmetty sarkánál messzebbre, homokszínű hajjal, üdítően ismeretlenül, hogy lássam, a múlt terhe nélkül mire jutok azzal, ami vagy. Siralmas.

Nekem is igazam lett. Kevés lettem volna neked, Kemenes.

Edit levele

1. Soha nem szedtem melletted gesztenyét a Húvösvölgyben. Soha nem hagytam a köpenyem a padon. Egyszer téged húztalak karácsonykor, de elcseréltem a cédulát a Stummer Katival.

2. Remélem, jól vagy.

3. Ne írj rólam többet. Se rólam, se nekem, ha megkérhetlek.

Köszönettel: dr. Kemenes Edit

Ennyit írt. Talán elég. Már nem hallom ki őt a szavakból. Az enyhe gúnyt. A finom fölényt. A nyugtalanító nyugalmat. A megsemmisítő békét. A csendet. Negyven év, az negyven év.

Egyetlen elveszett nappal sem kevesebb.

Hihetetlen köd volt akkor a jégen. Hátulról figyelem. A deszka szélén áll, világoskék nadrág, világoskék pulóver. A keze fent, összefogva a fekete haján. Opálos páraáramlások simogatják. Ha állsz, talán egy méter, amíg ellátsz. Karcsú és feszes. Már mindenki hazament. Nem tudja, hogy nézem.

Ketten vagyunk végre az egész imbolygó, jeges, visszhangos világegyetemben. Óvatosan előredőlt, leengedte a kezét, és azonnal eltűnt a gomolygó hóporfelhők között, rögtön, hangtalan, nyom nélkül elveszett egy pillanat alatt, koppanó korcsolyámmal a helyére léptem, Edit, suttogtam riadtan a hullámozó, sűrű ködnek, tízévesen, egyensúlyozva spiccen a hidegen gőzölgő semmiben, Editke!

Szólt a zene.

Tetszik

Legyél az első az ismerőseid közül, akinek ez tetszik.

Kapcsolódó írások:

1. **Dés Mihály: Temetői rondó** A jelenet kezdetekor Szereplők az én dinósárga Ladámban ülnek. Hosszú,...
2. **Rainer M. János: A Kovács Tanösvény (Kovács Ákos: A kitalált hagyomány. Pozsony, 2006, Kalligram, 446 oldal, 3500 forint.)** Rainer M. János A Kovács Tanösvény Kovács Ákost és...
3. **Molnár Gál Péter: Az is bolond, aki... (Csokonai Vitéz Mihály: A méla Tempefői vagy Az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon – Egy nemzeti nemes játék 2 részben (Debrecen, 1793 – Kőszeg, 2007). Díszlet Horesnyi Balázs és Sebő Rózsa. Jelmez Cselényi Nóra. Zene Sebő Ferenc. Dramaturg Hamvai Kornél és Lőkös Ildikó. Rendezte Jordán Tamás. Szereplők Fekete Ernő, Marton Róbert, Spindler Béla, Sipos Vera, Botos Éva, Epres Attila, Bodrogi Gyula, Hollósi Frigyes, Mészáros Tamás, Újvári Zoltán, Horváth Ákos, Bezerédi Zoltán, Noszek Kata, Bakos Márton. Bemutató: Kőszegi Várjátékok, 2007. július 13., Városmajori Szabadtéri Színpad, július 24. Karnyóné. Opera két felvonásban. Zene Vajda János. Szöveg Csokonai Vitéz Mihály-Várad Szabolcs. Magyar nyelvű feliratok Karczag Márton. Díszlet Khell Zsolt. Jelmez Szakács Györgyi. Rendező Ascher Tamás. Karmester Selmeczi György. Szereplők Bátori Éva, Nyári Zoltán, Derecskei Zsolt, Herczenik Anna, Kovács István, Sárkány Kázmér, Váradi Zita, Mikó István, Wierdl Eszter, Megyesi Zoltán. Bemutató: Magyar Állami Operaház, 2007. május 4.)** Molnár Gál Péter Az is bolond, aki... Csak óvatosan,...
4. **Kovács Péter: Pilinszky kutyája** Ez a történet a nehéz életű Buksié, pontosabban első Buksié....

Cimkék: **Gaál-Kovács Mihály**

